

TAVSHEDSPLIGT OG VIDE- REGIVELSE AF OPLYSNINGER I SUF ENDELIG RAPPORT

TAVSHEDSPLIGT OG VIDE- REGIVELSE AF OPLYSNIN- GER I SUF

ENDELIG RAPPORT

KØBENHAVNS KOMMUNE
APRIL 2011

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING	6
2. GENERELT OM UNDERSØGELSEN	7
BORGERRÅDGIVERENS EGEN DRIFTUNDERSØGELSER	7
FORLØB OG INDHOLD (METODE)	7
DENNE UNDERSØGELSESMETODE	8
REAKTIONSMIDLER OG BEDØMMELSESGRUNDLAG	8
UNDERSØGELSENS GENSTAND (HØRINGEN) OG MODTAGET DOKUMENTATION MV.	9
3. SAMMENFATNING	21
4. GENERELLE BEMÆRKNINGER	23
4.1 VURDERINGSGRUNDLAGET	23
4.1.1 TAVSHEDSPLIGT	23
4.1.1.1 Om fortrolige oplysninger	24
4.1.1.2 Retsvirkning af brud på tavshedspligten	25
4.1.1.3 Sundhedslovens tavshedpligt	25
4.1.2 FORVALTNINGSMYNDIGHEDERS UDVEKSLING AF OPLYSNINGER	25
4.1.2.1 Forvaltningsloven	26
4.1.2.2 Persondataloven	28
4.1.2.3 Retssikkerhedsloven	31
4.1.3 VIDEREGIVELSE AF HELBREDSOPLYSNINGER I SUNDHEDSVÆSENET	32
4.1.4 OM NOTATPLIGT	34
4.1.5 DEN KOMMUNALE ENHEDSFORVALTNING	35
4.2 MODTAGET MATERIALE FRA FORVALTNINGEN	36
5. DEN KONKRETE UNDERSØGELSE	46
5.1 INDLEDNING	46
5.2 BESVARELSE AF SPØRGESKEMAER	46
5.2.1 OPSAMLING OG BEMÆRKNINGER TIL BESVARELSERNE	54
5.3 FORVALTNINGENS VURDERING	55
5.4 OPSAMLING OG KONKLUSIONER	57
5.4.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER	57
5.4.2 KONKRETE PROBLEMSTILLINGER	57
BILAG (SPØRGESKEMAER)	60
BILAG	66
BORGERRÅDGIVERENS KRITIKSKALA	66
RETSKILDER OG ØVRIGT BEDØMMELSESGRUNDLAG	67

I. INDLEDNING

Denne rapport indeholder Borgerrådgiverens endelige vurderinger og bedømmelser i anledning af Borgerrådgiverens undersøgelse af tavshedspligt og videregivelse af oplysninger i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.

Rapporten har i en foreløbig udgave været sendt til forvaltningen med henblik på forvaltningens eventuelle bemærkninger til rapportens faktiske oplysninger.

Rapporten er inddelt i en generel del om Borgerrådgiverens generelle egen driftundersøgelser og denne undersøgelses metode mv. samt dokumentationsgrundlaget i kapitel 2 og en speciel del med beskrivelser, analyser og konklusioner vedrørende netop denne undersøgelse i kapitlerne 4 og frem.

Kapitel 3 indeholder et resumé, hvori de væsentligste forhold er gengivet.

Bagest er som bilag optrykt Borgerrådgiverens kritikskala og en oversigt over retskilder og andet bedømmelsesgrundlag.

Borgerrådgiveren den 4. april 2011

Johan Busse
Borgerrådgiver

2. GENERELT OM UNDERSØGELSEN

BORGERRÅDGIVERENS EGEN DRIFTUNDERSØGELSER

På mødet i Borgerrepræsentationen den 14. december 2006 blev det besluttet at udvide Borgerrådsgiverens kompetence fra 1. januar 2007 med adgang til at tage sager op til undersøgelse på eget initiativ (egen driftkompetence) (BR 565/06).

Beslutningen var en udmøntning af budgetaftalen for 2007 af 18. september 2006, hvori blandt andet følgende er anført:

”Uafhængigt tilsyn ved udvidelse af Borgerrådsgiverens kompetence

På baggrund af den fremførte kritik af forholdene på kommunale plejehjem ønsker parterne at sikre et uafhængigt tilsyn og behandling af klager over grove og væsentlige fejl på plejehjemsområdet og generelt i kommunen. Parterne er enige om pr. 1. januar 2007 at udvide Borgerrådsgiverens kompetence med en egen driftfunktion, således at borgerrådsgiveren – i lighed med Folketingets Ombudsmand – får adgang til at tage sager op af egen drift m.v.”

Udvidelsen indebærer adgang for Borgerrådsgiveren til at tage konkrete sager op på eget initiativ, når der må formodes at foreligge et principielt aspekt, eller såfremt der efter de foreliggende oplysninger må antages at være tale om grove eller væsentlige fejl. Endvidere indebærer den nye kompetence en adgang til at gennemføre generelle undersøgelser af udvalgte forvaltningsområder efter samråd med Borgerrådsgiverudvalget samt til som en stikprøvekontrol at foretage inspektion af institutioner eller virksomheder samt tjenestesteder, der hører under Borgerrepræsentationens virksomhed.

I beslutningsgrundlaget for udvidelsen af Borgerrådsgiverens kompetence med egen driftvirksomhed er anført, at de generelle egen driftundersøgelser f.eks. kan bestå af større undersøgelser, der bredt afdækker relevante forhold og mindre undersøgelser, der omfatter færre forhold, som blandt andet er udvalgt på baggrund af konkrete indikationer af behov for undersøgelse.

Borgerrådsgiverens generelle egen driftundersøgelser planlægges dels ud fra generelle kriterier som administrationsområdernes omfang, væsentlighed og betydning for borgerne samt repræsentativitet med henblik på at bidrage til generel vejledning, dels ud fra eventuelle konkrete indikationer på utilfredsstillende forhold.

Denne undersøgelsesrapport er en udmøntning af udvidelsen af Borgerrådsgiverens opgaver og drøftelsen i Borgerrådsgiverudvalget.

FORLØB OG INDHOLD (METODE)

Borgerrådsgiverens generelle egen driftundersøgelse indledes med en høring af den eller de involverede forvaltninger. For hver forvaltning, som inddrages, høres såvel forvaltningens direktion som eventuelle relevante decentrale enheder.

I høringsbrevet beskriver Borgerrådsgiveren i generelle vendinger temaet for undersøgelsen og beder om en række oplysninger og dokumentationsmateriale, herunder eventuelt om udlån af relevante sagsakter til nærmere undersøgelse.

Nogle undersøgelser vil være meget omfattende, mens andre vil være målrettede mod nærmere udvalgte forhold. Dette er forudsat ved udvidelsen af Borgerrådsgiverens kompetence.

På baggrund af denne dokumentationsindsamling udarbejder Borgerrådgiveren en foreløbig rapport, som sendes til forvaltningen med henblik på forvaltningens og eventuelle decentrale enheders bemærkninger til rapportens faktiske oplysninger.

Den foreløbige rapport vil også indeholde de udtalelser (herunder kritik/henstilling), som Borgerrådgiveren forventer at fremkomme med, men disse har netop en foreløbig karakter, eftersom faktuelle oplysninger i rapporten kan korrigeres gennem forvaltningens bemærkninger. Forvaltningen informeres således allerede på dette tidspunkt om det forventede udfald af undersøgelsen.

Efter modtagelse af forvaltningens eventuelle bemærkninger indarbejder Borgerrådgiveren forvaltningens bemærkninger til de faktiske forhold og foretager eventuelle ændringer i undersøgelsens konklusioner, som disse måtte give anledning til. Borgerrådgiveren udarbejder på denne baggrund den endelige rapport. Rapporten er stilet til den involverede forvaltning og eventuelle decentrale enheder.

I nogle tilfælde kan den endelige rapport indeholde uafklarede spørgsmål eller af andre grunde kræve en opfølgning, f.eks. fordi Borgerrådgiveren har bedt om en underretning om, hvad en henstilling giver anledning til. I disse tilfælde vil den endelige rapport følges op af en (eller flere) opfølgingsrapport(er), indtil alle forhold i undersøgelsen er afklaret.

Denne undersøgelses metode

Denne undersøgelse er gennemført efter de generelle principper, som er beskrevet ovenfor.

REAKTIONSMIDLER OG BEDØMMELSESGRUNDLAG

Borgerrådgiverens reaktionsmidler er de samme som Folketingets Ombudsmands reaktionsmidler. Borgerrådgiveren kan således udtale kritik og komme med henstillinger til forvaltningen. Kritik er udtryk for en faglig vurdering af, at regler og retningslinjer mv. ikke er overholdt.

Borgerrådgiveren kan henstille til forvaltningen at ændre procedurer eller lignende på et givent område.

Derudover kan Borgerrådgiveren påpege mere generelle problemstillinger i sin årsberetning, som afgives til Borgerrepræsentationen.

Borgerrådgiveren har i forbindelse med sin egen driftvirksomhed lagt sig fast på en sproglig skala for graduering af kritikens alvorlighed. Skalaen omfatter konstateringer af, at noget er uheldigt, konstateringer af begåede fejl, at noget er beklageligt, meget beklageligt, kritisabelt, meget kritisabelt eller stærkt kritisabelt. Skalaen med bemærkninger er optrykt som bilag til denne rapport.

Bedømmelsesgrundlaget for Borgerrådgiveren er det samme som Folketingets Ombudsmands, nemlig skreven ret (herunder love, bekendtgørelser, cirkulærer og vejledninger), god forvaltningsskik samt overordnede humanitære og medmenneskelige betragtninger. Hertil kommer Københavns Kommunes værdigrundlag, kommunikationspolitik og andre politisk vedtagne retningslinjer. Borgerrådgiveren bestræber sig desuden på at anvende samme målestok for sine vurderinger som Folketingets Ombudsmand.

Borgerrådgiverens opgave er at undersøge om kommunens forvaltninger og institutioner overholder gældende lovgivning, god forvaltningsskik, kommunens vedtagne politikker og beslutninger om serviceniveau og -standard. Borgerrådgiveren har således ikke særligt til opgave at fremkomme med ros eller lignende tilkendegivelser om positive forhold.

Borgerrådgiverens rapporter om egen driftundersøgelser vil derfor ikke indeholde ros (i hvert fald ikke i videre omfang), og læseren bør notere sig, at fraværet af ros ikke er ensbetydende

med, at Borgerrådgiveren alene har konstateret negative forhold i forbindelse med sin undersøgelse.

UNDERSØGELSENS GENSTAND (HØRINGEN) OG MODTAGET DOKUMENTATION MV.

Borgerrådgiveren bad ved brev af 15. juli 2009 Sundheds- og Omsorgsforvaltningen om en udtalelse og om indsamling af oplysninger fra samtlige ældrekontorer og pensions- og omsorgskontorer samt samtlige af kommunens plejeboliger og ældreboliger.

Borgerrådgiveren anførte blandt andet følgende til forvaltningen:

“ ...

Undersøgelsens tema og metode

Formålet med denne undersøgelse er at afdække forvaltningens udfordringer i forhold til den praktiske anvendelse af forvaltningsloven, persondataloven og retssikkerhedsloven ved udveksling af oplysninger.

Dette sker ud fra en antagelse hos Borgerrådgiveren om, at reglerne er vanskelige at anvende i praksis. Dette kan medføre to problemer, dels at man ikke overholder reglerne og dermed krænker privatpersoners oplysninger og dels at reglerne anvendes så restriktivt, at de bliver en barriere for de hurtige og korrekte løsninger i sagerne.

Forvaltningsloven, lovbekendtgørelse nr. 511 af 19. december 1985 (med senere ændringer), og persondataloven, lov nr. 429 af 31. maj 2000 (med senere ændringer), indeholdt indtil 1. juli 2009 begge regler om, i hvilket tilfælde der kan ske udveksling af oplysninger i den offentlige forvaltning.

Med virkning fra 1. juli 2009 reguleres adgangen til både elektronisk og manuelt at videregive personoplysninger mellem forskellige forvaltningsmyndigheder af persondataloven, jf. lov nr. 503 af 12. juni 2009 om ændring af forvaltningsloven og lov om behandling af personoplysninger. Forvaltningslovens § 28, stk. 1-5, er således ændret pr. 1. juli 2009. De øvrige bestemmelser i forvaltningslovens kapitel 8 er uændrede.

Med de nye regler gælder der nu kun et generelt regelsæt for offentlig myndigheders udveksling af oplysninger. Betingelserne for forvaltningsmyndigheders udveksling af oplysninger er således ved indførelsen af de nye regler de samme, uanset hvordan udvekslingen af oplysninger finder sted, herunder om det sker elektronisk eller manuelt.

Det betyder blandt andet:

- At der er sket en udvidelse af adgangen til manuelt at videregive personoplysninger mellem forvaltningsmyndigheder, idet der blandt andet i forhold til de hidtidige regler vil være en øget mulighed for at videregive oplysninger, hvis det er *nødvendigt* for den *modtagende* myndigheds sagsbehandling.
- At både adgangen til at videregive fortrolige og ikke-fortrolige personoplysninger er omfattet af reguleringen i persondataloven. Forvaltningsloven regulerede indtil 1. juli 2009 i modsætning hertil alene videregivelse af fortrolige oplysninger, og
- At Datatilsynet er tilsynsmyndighed også i forhold til manuel videregivelse af personoplysninger mellem forskellige forvaltningsmyndigheder.

Persondataloven gælder for behandling, herunder udveksling, inden for den offentlige forvaltning, af personoplysninger, som helt eller delvis foretages ved hjælp af elektronisk databehandling samt

for ikke-elektronisk databehandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et manuelt register.

Forvaltningsloven indeholdt indtil 1. juli 2009 i lovens kapitel 8 om tavshedspligt m.v., de almindelige regler for forvaltningsmyndigheders udveksling af oplysninger til andre forvaltningsmyndigheder, uanset hvordan videregivelsen sker. Det ville derfor i almindelighed være forvaltningslovens videregivelsesregler, der fandt anvendelse ved forvaltningsmyndigheders udveksling af oplysninger i tilfælde, hvor persondataloven ikke fandt anvendelse.

Hvis der var tale om videregivelse af personoplysninger, som var undergivet en rent edbmæssig behandling, eller som indgik i et manuelt register, var videregivelsen reguleret af reglerne i persondataloven.

Manuel videregivelse af personoplysninger, der indgår i en manuel sag, blev således indtil 1. juli 2009 reguleret af forvaltningsloven.

Bestemmelsen i forvaltningslovens § 27 regulerer spørgsmålet om offentlig ansattes tavshedspligt. Tavshedspligten gælder for alle, der er eller har været ansat i den offentlige forvaltning og angår fortrolige oplysninger.

Lovens § 27, stk. 1, opremser en række hensyn, som efter en konkret bedømmelse kan medføre, at en oplysning er omfattet af tavshedspligten. Efter § 27, stk. 1, nr. 6, kan eksempelvis hensynet til enkeltpersoners, private selskabers eller foreningers interesse i at beskytte oplysninger om deres personlige eller interne, herunder økonomiske forhold begrunde tavshedspligt.

Lovens §§ 28–32 indeholder generelle regler for offentlige myndigheders adgang til at videregive og indhente fortrolige oplysninger. Bestemmelserne i §§ 28–29 og § 32 medfører en begrænsning i adgangen til at udveksle fortrolige oplysninger mellem forvaltningsmyndigheder.

Lovens § 28 regulerede spørgsmålet om, i hvilket tilfælde én forvaltningsmyndighed måtte videregive fortrolige oplysninger til en anden forvaltningsmyndighed. Oplysninger om en persons rent private forhold måtte efter lovens § 28, stk. 2, kun videregives til anden forvaltningsmyndighed i en række nærmere angivne tilfælde. Bestemmelsen i § 28 omfattede ikke videregivelse af fortrolige oplysninger inden for den samme forvaltningsmyndighed.

Lovens § 29 og § 32 indeholder regler for indhentning af fortrolige oplysninger inden for samme forvaltningsmyndighed.

Persondataloven indeholder i §§ 6-8 regler om, hvornår en forvaltningsmyndighed må behandle, herunder videregive, personoplysninger.

Hvilke regler i §§ 6-8 forvaltningsmyndigheden skal følge i det enkelte tilfælde, afhænger af oplysningernes karakter og formålet med videregivelsen. Betingelserne for videregivelse af oplysninger skærpes jo mere følsomme oplysninger, der er tale om at videregive.

Bestemmelserne i persondatalovens §§ 6-8 omfatter også udveksling af personoplysninger mellem forskellige dele af samme forvaltningsmyndighed og forvaltningsmyndighedens interne anvendelse af oplysninger samt videregivelse til private.

Der findes også i den øvrige lovgivning bestemmelser om udveksling af oplysninger inden for den offentlige forvaltning.

Retsikkerhedsloven, lovbekendtgørelse nr. 877 af 3. september 2008, som finder anvendelse på det sociale område, indeholder således i § 11a regler om, at en forvaltningsmyndighed i en række tilfælde efter forudgående samtykke fra den, der søger hjælp, kan forlange de oplysninger, der er nødvendige til brug for sagens behandling, fra andre myndigheder og visse private, der dermed

har pligt til at videregive oplysningerne til forvaltningsmyndigheden. Bestemmelsen indeholder en udtømmende opremsning af, hvem forvaltningsmyndigheden kan forlange oplysninger af.

Efter lovens § 11c kan kravet om samtykke fraviges i bestemte typer af sager, fx sager om særligt støtte til børn og unge, jf. kapitel 11 i serviceloven.

I relation til videregivelse af oplysninger mellem forvaltningsmyndigheder er kommunens organisatoriske forvaltningsstruktur afgørende for, om der er tale om 'andre dele af forvaltningen' eller 'samme forvaltningsmyndighed'.

Da Københavns Kommune er omfattet af den kommunale enhedsforvaltning er der en lettere adgang til udveksling af oplysninger, idet de forskellige forvaltninger og forvaltningsgrene betragtes som samme myndighed.

Formålet med denne generelle egen driftundersøgelse er at få belyst, hvordan Socialforvaltningen og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen forholder sig i forbindelse med udveksling af oplysninger mellem decentrale institutioner og centralforvaltningen i den pågældende forvaltning.

Det ønskes desuden belyst om Socialforvaltningen og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har interne retningslinier i forvaltningen for udveksling af oplysninger.

Undersøgelsen baserer sig på to hovedspor.

For det første et spørgeskema som Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bedes distribuere til samtlige ældrekontorer og pensions- og omsorgskontorer samt samtlige af kommunens plejeboliger og ældreboliger med henblik på, at disse udfylder skemaet. Skemaerne skal indsamles og kommenteres af Sundheds- og Omsorgsforvaltningens direktion, jf. nærmere nedenfor.

For det andet nogle nærmere angivne høringstemaer som besvares af direktionen, jf. nærmere nedenfor.

Anmodning om indsamling af oplysninger og en udtalelse fra Sundheds- og Omsorgsforvaltningen

1. Indsamling af oplysninger fra samtlige ældrekontorer og pensions- og omsorgskontorer samt samtlige af kommunens plejeboliger og ældreboliger

Dette brev er vedlagt et spørgeskema, som Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bedes distribuere til samtlige ældrekontorer og pensions- og omsorgskontorer samt samtlige af kommunens plejeboliger og ældreboliger med henblik på, at disse udfylder skemaet.

2. Indsamling af oplysninger fra ældrekontorerne og pensions- og omsorgskontorerne samt samtlige plejeboliger og ældreboliger og en udtalelse

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bedes efter at have indsamlet spørgeskemaer fra ældrekontorerne og pensions- og omsorgskontorerne og samt samtlige plejeboliger og ældreboliger, jf. ovenfor under pkt. 1, anføre sine bemærkninger til det således fremkomne.

Derudover bedes Sundheds- og Omsorgsforvaltningen om at oplyse følgende:

- Hvorvidt forvaltningen har retningslinier for udveksling af oplysninger i forvaltningen, herunder mellem plejeboliger/ældreboliger, de decentrale centre og centralforvaltningen?
- Hvordan sikrer forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger mellem plejeboliger/ældreboliger, de decentrale centre og centralforvaltningen overholdes?

- Hvordan sikrer forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger mellem Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og en anden af kommunens forvaltninger overholdes?
- Oplever forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger sinker processen for en hurtig indsats i de konkrete sager, når det drejer sig om indhentelse af oplysninger internt i forvaltningen mellem decentrale enheder og centralforvaltningen?
- Oplever forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger sinker processen for en hurtig indsats i de konkrete sager, når det drejer sig om indhentelse af oplysninger mellem Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og en anden af kommunens forvaltninger?
- Oplever forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør behandlingen af en sag?
- Oplever forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder?
- Hvilke eventuelle initiativer har forvaltningen iværksat for at implementere ændringen af forvaltningslovens § 28, som trådte i kraft den 1. juli 2009?"

..."

Jeg bad om at modtage svar inden otte uger.

Borgerrådgiveren modtog den 22. oktober 2009 brev af den 20. oktober 2009 med en udtalelse fra Sundheds- og Omsorgsforvaltningen. Forvaltningen anførte blandt andet følgende i sin udtalelse:

"...

Borgerrådgiveren har efterfølgende d. 3. september 2009, efter at skemaer var distribueret til de lokale enheder, meddelt Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, at Borgerrådgiveren ikke har været opmærksom på organisationsændringen i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, der blev vedtaget af Borgerrepræsentationen den 23. april 2009 til endelig implementering den 1. januar 2010, samt at det er afgørende for Borgerrådgiverens egen drift undersøgelse, at spørgeskemaerne besvares af de medarbejdere eller den mellemlider, der er i kontakt med problemstillingen vedrørende overholdelse af tavshedspligt og videregivelse af oplysninger.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningens svar til Borgerrådgiveren

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har indsamlet vedlagte skemaer fra alle plejeboliger og plejehjem, herunder de selvejende institutioner.

Forvaltningen har ikke indsamlet skemaer fra ældreboliger i øvrigt, da disse ikke er plejeboliger i henhold til Almenboligloven, LBK nr. 870 af 11/09/2009, § 5, stk. 2. Der er således ikke tilknyttet medarbejdere eller serviceareal til boligen, og derfor serviceres beboerne her som alle andre hjemmeboende borgere.

Forvaltningen har som konsekvens af organisationsændringen ikke indsamlet skemaer fra ældrekontorer. Forvaltningen har i stedet indsamlet skemaer fra de 5 lokalområdekontorer samt herunder visitationskontorerne.

Forvaltningen har ligeledes som konsekvens af organisationsændringen ikke indsamlet skemaer fra Pensions- og Omsorgskontorer.

Forvaltningen har i stedet indsamlet skema fra Pension København, herunder de lokale pensions-teams. Pension København har valgt at fremsende ét samlet skema, der er tiltrådt af alle teamledere.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen skal herefter indledningsvis oplyse, at forvaltningens udfordringer ved udveksling af oplysninger ikke alene omfatter den praktiske anvendelse af forvaltningsloven, persondataloven og retssikkerhedsloven, men også den praktiske anvendelse af sundhedslovens bestemmelser.

Forholdet til sundhedsloven medtages i forvaltningens svar fordi, de vejledninger forvaltningen har udarbejdet, og som der henvises til nedenfor i forvaltningens svar, efter en bevidst afvejning, i høj grad tager udgangspunkt i sundhedslovens regler om patienters retsstilling.

Sundhedsstyrelsen har i forbindelse med reglerne i sundhedsloven udgivet en vejledning om patienters/beboeres retsstilling på plejehjem og i plejeboliger, vejledning nr. 10409 af 20. december 2007.

Det fremgår af Sundhedsstyrelsens vejledning, at beboere på plejehjem er patienter i sundhedslovens forstand, når der er tale om sundhedsfaglig pleje og behandling.

Det fremgår af Sundhedsstyrelsens vejledning, at den sundhedsfaglige pleje og behandling af plejehjemsbeboere ofte foregår i sammenhæng med den almindelige sociale omsorg, og opgaverne kan være svære at adskille. På et plejehjem eller i en plejebolig vil plejepersonalet for eksempel skifte forbindelse og rense sår i forbindelse med almindelig personlig pleje, ligesom medicin udleveres sammen med maden, eller når beboeren hjælpes i seng.

Der gælder dog forskellige regler for den sociale omsorgsudøvelse og den sundhedsfaglige pleje og behandling.

Den pleje, der finder sted på plejehjem eller i plejebolig med hjemmel i serviceloven og den øvrige sociale lovgivning, er således ikke omfattet af sundhedslovens regler om patienters retsstilling.

Plejepersonalet på plejehjem har som led i deres sundhedsfaglige pleje og behandling af beboerne pligt til at føre ordnede optegnelser. Disse optegnelser udgør plejehjemmenes patientjournal og foretages i KOS, hvor også de oplysninger, der af administrative hensyn skal dokumenteres efter serviceloven behandles. De sygeplejefaglige optegnelser / plejehjemmenes patientjournal er undergivet Embedslægeinstitutionens tilsynskompetence.

I forbindelse med revisitation af borgere, der henholdsvis er plejehjemsbeboere eller bor i plejebolig vil visitationen typisk skulle bruge begge typer af oplysninger til oplysning af sagen fra plejehjemmets optegnelser i KOS.

Hertil skal det bemærkes, at visitationen også benytter KOS.

Reglerne om videregivelse i sundhedsloven går i kraft af persondatalovens § 2, stk. 1, og efter almindelige principper for lovfortolkning forud for behandlingsreglerne i persondataloven, herunder § 7, stk. 5. Omvendt er det reglerne i persondataloven, herunder navnlig § 7, stk. 5, der regulerer en behandling af personoplysninger inden for sundhedssektoren, som ikke er omfattet af sundhedsloven. Det er derfor persondatalovens § 7, stk. 5, der regulerer al anden behandling end videregivelse og indhentning af oplysninger, for eksempel registrering og opbevaring, ligesom det er persondatalovens regler, der gælder for videregivelse af helbredsoplysninger med videre, som måtte blive foretaget af andre end sundhedspersoner, for eksempel administrativt personale.

Forvaltningen skal endvidere tilføje vedrørende de selvejende institutioner, at disse efter forvaltningen opfattelse er omfattet af forvaltningsloven, efter som følgende fremgår af gældende vejledning til forvaltningsloven, vejledning nr. 11740 af 04/12/1986, *"Således kan institutioner, der er oprettet på privatretligt grundlag, som f.eks. selvejende institutioner og foreninger, kun henregnes til den offentlige forvaltning"* og dermed være omfattet af umiddelbart af loven, såfremt de udøver offentlig virksomhed af mere omfattende karakter og derved er undergivet intensiv offentlig regulering, tilsyn og

kontrol. Som eksempel herpå kan nævnes de selvejende institutioner, der udfører opgaver efter bistandsloven i henhold til standardoverenskomster med kommuner og amtskommuner.”

Dette understøttes også af reglerne i retssikkerhedslovens § 43, stk. 2 og 3, der fastslår, at når en myndighed overlader opgaver efter lov om social service til andre end offentlige myndigheder, er disse omfattet af reglerne i forvaltningsloven og offentlighedsloven i forhold til den opgave, der udføres. Ved opgavevaretagelsen er videregivelse og indhentelse af oplysninger vedrørende enkeltpersoner omfattet af forvaltningslovens §§ 27, 29, 31 og 32.

Vedrørende persondataloven er kommunen dataansvarlig og den selvejende institution databehandler som defineret i persondatalovens § 3, nr. 4 og 5.

Spørgeskemaerne fra Plejeboliger og Plejehjem

Nedenfor følger forvaltningens opsamling af svarene i de indhentede skemaer fra plejeboliger og plejehjem, herunder også selvejende institutioner herefter benævnt boligenheden.

1. Omkring tre fjerdedele af boligenhederne har svaret, at de ikke har retningslinier for udveksling af oplysninger. Hertil skal forvaltningen bemærke, at der fra centralt hold ikke er stillet krav om, at enhederne har egne retningslinier, se i øvrigt herom nedenfor under forvaltningens oplysninger til undersøgelsen.

2.a. Langt de fleste af boligenhederne har svaret bekræftende på, at de har adgang til tilstrækkelig information om lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger. Der er dog enkelte, der ikke mener, at de har tilstrækkelige oplysninger.

2.b. Langt de fleste af boligenhederne har svaret, at boligenhedens medarbejdere generelt ved, hvilke krav lovgivningen stiller i forbindelse med udveksling af oplysninger. Der er dog nogen, der oplyser, at medarbejderne er i tvivl.

3.a. De fleste af boligenhederne oplyser, at de ikke oplever, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger sinker processen og en hurtig indsats i de konkrete sager. Der er dog en lille del, der mener at processen forsinkes. Disse anfører, at processen kan sinkes i forbindelse med

- dokumentation og indhentning af evt. samtykke hos pårørende,
- mere skrivearbejde,
- sagens karakter og borgerens habilitet,
- fx ordination af medicin
- at beboere og pårørende oplever samtykke som meningsløst
- skisma mellem beboere og pårørende

3.b. De fleste af boligenhederne oplyser, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger ikke generelt besværliggør behandlingen af en sag. Der er dog en lille del, der anfører, at processen besværliggøres. Disse anfører, at processen besværliggøres ved,

- at SOF ikke har KOS, hvilket kan give vanskeligheder
- at det er svært at få oplysninger fra praktiserende læger, med mindre de får honorar, og
- at udskrivning til rehabilitering med forkert medicin er et problem
- at, det er svært at få oplysninger fra hospitaler
- ændring af medicin

3.c. De fleste af boligenhederne oplyser, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger ikke generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder. Få anfører, at samarbejdet er besværliggjort af lovgivningen og nævner som eksempler

- det afhænger af sagens karakter og borgerens habilitet
- dialog er vejen
- ved tværfaglig konference med læge overholdes lovens intention ikke

4. Borgerrådgiveren har ved fire underspørgsmål bedt boligenhederne beskrive, hvordan det foregår, når en sagsbehandler indhenter oplysninger til brug for en konkret sag. Svarene på disse er som følger.

4.1. Et mindretal af boligenhederne har svaret, at boligenheden har standardprocedurer, der skal følges. Et flertal har svaret benægtende på dette. Hertil skal forvaltningen bemærke, at der fra centralt hold ikke er stillet krav om at enhederne har egne retningslinier, se i øvrigt herom nedenfor under forvaltningens oplysninger til undersøgelsen.

4.2. Et mindretal af boligenhederne har svaret, at boligenheden anvender standardbreve. Et flertal har svaret benægtende på dette. Se i øvrigt herom nedenfor under forvaltningens oplysninger til undersøgelsen.

4.3. Det kan konstateres, at der er stor variation i svarene fra boligenheder på, om boligenhederne henvender sig mundtligt/telefonisk eller skriftligt til den pågældende forvaltningsenhed, og at praksis dermed er meget forskellig. Se i øvrigt herom nedenfor under forvaltningens oplysninger til undersøgelsen.

4.4. Langt de fleste af boligenhederne har svaret, at de indhenter et samtykke fra den pågældende borger, som sagen vedrører. Enkelte har dog svaret benægtende eller uklart.

5. Borgerrådgiveren har ved 4 underspørgsmål bedt boligenhederne svare på, hvordan boligenheden ekspederer en anmodning om oplysninger fra et lokalområdekantor/pensionskantor:

5.1. Et mindretal af boligenhederne har svaret, at boligenheden har standardprocedurer, der skal følges. Et flertal har svaret benægtende på dette. Hertil skal forvaltningen bemærke, at der fra centralt hold ikke er stillet krav om, at enhederne har egne retningslinier, se i øvrigt herom nedenfor under forvaltningens oplysninger til undersøgelsen.

5.2. Et mindretal af boligenhederne har svaret, at boligenheden anvender standardbreve. Et flertal har svaret benægtende på dette. Se i øvrigt herom nedenfor under forvaltningens oplysninger til undersøgelsen.

5.3. Det kan konstateres, at der er stor variation i svarene fra boligenheder på om boligenheden henvender sig mundtligt/telefonisk eller skriftligt til den pågældende forvaltningsenhed, og at praksis dermed er meget forskellig.

5.4. Langt de fleste af boligenhederne svarer, at de indhenter et samtykke fra den pågældende borger, som sagen vedrører. Flere har dog svaret benægtende eller uklart.

6. Omkring halvdelen af boligenhederne bekræfter, at have modtaget generel information om de nye reglers anvendelse i forbindelse med lovændringen, og lidt over halvdelen svarer benægtende eller ved ikke. Forvaltningen kan hertil oplyse, at der ikke fra centralt hold har været sendt konkret vejledning ud. Lovændringen fremgår af juridisk afdelings notater om nye love fra folkettinget, der er tilgængelige på kknnet, og omtalt i forvaltningens interne nyhedsbrev "Indblik lige nu" i august 2009.

Boligenhederne har angivet følgende øvrige bemærkninger i forbindelse med besvarelsen af spørgeskemaerne:

- Der kan være megen tvivl om håndtering af oplysninger, da flere kontorer kan trække oplysninger i KOS.
- Boligenheden følger retningslinierne i KOS
- Der indhentes de nødvendige oplysninger ud fra de individuelle behov, som sagsbehandlingen kræver.
- Boligenheden stiller spørgsmåltegn ved, om KOS lever op til lovgivningens krav da for mange har læseadgang til systemet.

- Sundhedsloven bør inddrages i tilsvarende undersøgelse jf. reglerne om videregivelse i denne.

Spørgeskemaerne fra områdekantorerne og Pension København

Nedenfor følger forvaltningens opsamling af svarene i de indhentede skemaer fra områdekantorerne og Pension København herefter benævnt myndighedsenheden.

1. Et flertal af myndighedsenhederne har ikke udstykket retningslinier for udveksling af oplysninger. Flere har dog retningslinier. Hertil skal forvaltningens bemærke, at der fra centralt hold ikke er stillet krav om, at enhederne har egne retningslinier.

2.a Alle myndighedsenheder bekræfter, at de har adgang til tilstrækkelig information om lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger.

2.b Alle myndighedsenheder oplyser, at deres medarbejdere generelt ikke er i tvivl om, hvilke krav lovgivningen stiller i forbindelse med udveksling af oplysninger.

3.a Et flertal af myndighedsenhederne mener ikke, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger sinker processen og en hurtig indsats i de konkrete sager. Flere mener dog dette og anfører følgende eksempler:

- lejlighedsvis ved psykisk syge,
- ved demente borgere,
- borgere der har erkendelse af egne behov,
- i sager mellem SUF og SOF,
- af og til hvis børn vil hjælpe forældre og pårørende.

3.b. Et flertal af myndighedsenhederne mener ikke, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysningerne generelt besværliggør behandlingen af en sag. Et par mener dog dette, og anfører følgende eksempler:

- samarbejde med andre forvaltninger i KK
- borgere, der ikke har erkendelse af egne behov

3.c Næsten alle myndighedsenhederne mener ikke, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningenheder. En enkelt anfører dog, at det er svært at få oplysninger fra SOF. Ud fra denne besvarelse, kan man ikke se, om der er tale om andre forhold end lovgivningens krav.

4. Borgerrådgiveren har ved fire underspørgsmål bedt myndighedsenhederne beskrive, hvordan det foregår, når en sagsbehandler indhenter oplysninger til brug for en konkret sag. Svarene på disse er som følger:

4.1. Flere myndighedsenheder svarer, at de har standardprocedurer, som sagsbehandleren skal følge. Flere svarer modsat benægtende.

4.2. Flere myndighedsenheder svarer, at de anvender standardbreve, som sagsbehandleren skal følge. Flere svarer modsat benægtende.

4.3. Det kan konstateres, at der er stor variation i svarene fra myndighedsenhederne på, om myndighedsenheden henvender sig mundtligt/telefonisk eller skriftligt, og at praksis dermed er meget forskellig. Se i øvrigt herom nedenfor under forvaltningens oplysninger til undersøgelsen.

4.4. Alle myndighedsenhederne bekræfter, at myndighedsenheden indhenter et samtykke fra den pågældende borger, som sagen vedrører.

5. Hvordan ekspederer myndighedsenheden en anmodning om oplysninger fra en ældrebolig/plejebolig?

Borgerrådgiveren har ved 4 underspørgsmål bedt myndighedsenhederne svare på, hvordan myndighedsenheden ekspederer en anmodning om oplysninger fra en ældrebolig/plejebolig.

5.1 De fleste myndighedsenheder svarer, at de ikke har standardprocedurer, som kontoret skal følge. Der henvises dog også til sagsbehandlingen i KOS.

5.2 De fleste myndighedsenheder svarer, at de ikke har standardbreve.

5.3 Det kan konstateres, at der er stor variation i svarene fra myndighedsenhederne på om myndighedsenheden henvender sig mundtligt/telefonisk eller skriftligt, og at praksis dermed er meget forskellig.

5.4 Myndighedsenhederne bekræfter alle, at de indhenter et samtykke fra den pågældende borger, som sagen vedrører. En enhed har dog ikke besvaret spørgsmålet i skemaet.

6. Alle myndighedsenheder undtaget én oplyser, at de ikke har modtaget generel information om de nye reglers anvendelse i forbindelse med denne lovændring. Forvaltningen kan hertil oplyse, at der ikke fra centralt hold har været sendt konkret vejledning ud, men at lovændringen fremgår af juridisk afdelings notater om nye love fra folketinget, der er tilgængelige på kknet, og omtalt i forvaltningens interne nyhedsbrev "Indblik lige nu" i august 2009.

En enkelt myndighedsenhed har angivet som "følgende bemærkning i øvrigt", at de følger loven som meldt ud på uddannelsen.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningens oplysninger til undersøgelsen

Indledningsvis skal det anføres, at forvaltningen vurderer, at nogle af svarene i spørgeskemaundersøgelsen, og herunder en række af de divergerende svar om praksis mm., kan være udtryk for, at svarene er søgt givet så de dækker alle (tænelige) situationer, hvor reglerne om videregivelse mm. finder anvendelse.

Forvaltningens største sagsområde, hvor der systematisk sker udveksling af personoplysninger, er i forhold til visitation af personlig og praktisk hjælp mm. efter servicelovens kapitel 16. På dette område er der via KOS systemet etableret faste forretningsgange.

Forvaltningen skal således oplyse, at når plejehjem/plejeboliger udveksler oplysninger med visitationen med henblik på revurdering af personlig og praktisk hjælp for en beboer sker dette systematisk ved advis via en standardblanket til brug for revurdering, der ligger i KOS systemet. Tilsvarende modtager plejehjemmet/plejeboligen en tilbagemelding fra visitationen via en standardblanket i KOS. Advis registreres i borgerens sag i journalen.

Den skriftlige sagsbehandling mellem forvaltningens enheder sker således for den helt overvejende del af sagerne i KOS. Forvaltningen vurderer, at telefonkontakt og kontakt uden for KOS, hovedsagligt sker i forbindelse med opklarende spørgsmål og i forbindelse med samarbejdet mellem forvaltningsenhederne i øvrigt. Svarene i de besvarede spørgeskemaer fra enhederne er formodentlig udtryk for spørgsmålenes relativt brede formuleringer.

I forhold til brugen af KOS eksisterer der netværksgrupper bl.a. til brug for løbende drøftelse af sagsbehandlingen i KOS.

Forvaltningen skal yderligere nævne, at som led i implementering af controlling i SUF, starter Juridisk afdeling udgivelsen af nyhedsbreve ultimo 2009 samtidig med, at forvaltningens juraportal på kknet opdateres.

Dette sker blandt andet for at sikre, at information om lovgivning fra centralt hold rammer målgruppen, samt at målgruppen let kan finde den information og vejledning, der er tilgængelig på kknet.

Nyhedsbrevet vil blive sendt til alle ledere i forvaltningen, ligesom alle interesserede vil have mulighed for at abonnere på nyhedsbrevet.

I Controlling i SUF er der foretaget interviews blandt andet med alle institutioner og myndighedsenheder med henblik på at afdække, hvor der i forvaltningen kan være behov for kvalitets- og kompetenceløft. I den forbindelse blev der lagt særlig vægt på, at afdække behov for opkvalificering af forvaltningsretlige bestemmelser

Afdækning af behov for kvalitets- og kompetenceløft i Controlling i SUF vil blandt andet også blive benyttet til at tilpasse den undervisning, som såvel sagsbehandlerne i myndighedsenhederne som plejehjemmenes medarbejdere vil blive tilbudt.

Oplysninger om Controlling i SUF, har også været bilagt Sundheds- og Omsorgsudvalgets behandling af Borgerrådgiverens Beretning 2008 på mødet den 1. oktober 2009.

Forvaltningen har foretaget audit i 2008 som opfølgning på kendskab til patientrettigheder samt opfølgning på Embedslægeinstitutionens tilsyn. Oplysninger herfra er også benyttet til at afdække, hvor der i forvaltningen blandt andet kan være behov for kvalitets- og kompetenceløft til brug for yderligere opfølgning og undervisning.

Forvaltningen skal nævne, at forvaltningen i 2007 iværksatte et projekt om "god sagsbehandling", hvor alle visitatorer gennemgik et uddannelsesforløb særligt rettet mod sagsbehandling inden for ældreområdet. Projektet kørte i samarbejde med Servicestyrelsen, og i 2008 blev alle de deltagende visitatorer certificeret som afslutning på uddannelsesforløbet.

(Yderligere oplysninger findes på Servicestyrelsens hjemmeside <http://godsagsbehandling.servicestyrelsen.dk>).

Forvaltningen skal nævne, at undervisning i patientrettigheder og samtykke til videregivelse af oplysninger indgår i Sundhedsakademiets efteruddannelse på 5 dage i sundhedsfaglig dokumentation for medarbejdere på plejehjem i Københavns Kommune som alle ledere er opfordret til at lade deres medarbejdere gennemgå. Alle ledere har derudover særskilt fået tilbudt undervisning i disse regler.

Forvaltningen vurderer, at der som følge af undervisningen er øget fokus på dokumentation for og overholdelse af reglerne om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger.

Det skal særligt nævnes, at pension under Sundheds- og Omsorgsforvaltningen ikke tildeles på baggrund af helbredsoplysninger, idet forvaltningen alene administrerer folkepension, der tildeles på grund af alder. I det omfang, der er behov for udveksling af personoplysninger på dette område, vil dette helt overvejende ske på baggrund af ansøgning.

Retningslinier for udveksling af oplysninger

Forvaltningen har som nævnt udarbejdet vedlagte vejledninger, der kan læses på kknnet af alle enheder. Det er Vejledning til Sundhedsfaglig dokumentation på plejehjem, Vejledning til visitationens indhentelse og videregivelse af fortrolige oplysninger. Vejledning til information og samtykke for hjemmesygepleje, plejehjem og træningscentre, Vejledning til information og samtykke til at videregive fortrolige oplysninger i hjemmeplejen. Oplysningerne behandles typisk i KOS, hvor personalet skal have læse- eller læse- og skriveadgang for at kunne behandle disse.

Udveksling af oplysninger mellem enheder i forvaltningen

Forvaltningen har som nævnt udarbejdet vedlagte vejledninger, der kan læses på kknnet af alle enheder. Forvaltningen følger op i det omfang det viser sig at være nødvendigt i forbindelse med konkrete sager. Derudover modtager juridisk afdeling løbende spørgsmål om denne type af sager, og bistår således til forståelse om den praktiske anvendelse af reglerne, hvilket også kan medføre opfølgning i nødvendigt omfang.

Udveksling af oplysninger mellem kommunens forvaltninger

Forvaltningen har som nævnt udarbejdet vedlagte vejledninger, der kan læses på kknnet af alle enheder. Forvaltningen følger op i det omfang det viser sig at være nødvendigt i forbindelse med konkrete sager. Derudover modtager juridisk afdeling mange spørgsmål løbende om denne type af sager, og bistår således til forståelse og brug af reglerne, hvilket også kan medføre opfølgning i konkrete situationer.

Bortset fra sager, hvor forvaltningen samarbejder med Socialforvaltningen er det meget få oplysninger, der udveksles mellem kommunens forvaltninger, som er omfattet af lovgivningens særlige bestemmelser om personoplysninger.

Sager om aktindsigt, der vedrører flere forvaltninger og derfor koordineres i Borgerrepræsentationens sekretariat, kan i enkelte tilfælde vedrøre personoplysninger, og ekspeditionen heraf går da via juridisk afdeling.

Processen for indhentelse af oplysninger internt i forvaltningen

Det er forvaltningens opfattelse, at en hurtig indsats med overholdelse af lovgivningens krav i langt de fleste tilfælde kan ske uden unødigt forsinkelse ved udveksling og indhentelse af oplysninger internt i forvaltningen og mellem decentrale enheder og centralforvaltningen.

Processen for indhentelse af oplysninger mellem kommunens forvaltninger

I det omfang en proces er forsinket ved indhentelse eller udveksling af oplysninger mellem Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og en anden af kommunens forvaltninger, skyldes det efter forvaltningens opfattelse i overvejende grad ikke lovgivningens krav, men i højere grad praktiske forhold for eksempel ved, at der konkret går tid med at indhente samtykke.

Lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt

Forvaltningen oplever ikke, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør behandlingen af en sag. Typisk kan indhentning af samtykke ske samtidigt med, at forvaltningen i øvrigt modtager oplysninger til sagens oplysning fra borgeren.

Samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder

Forvaltningen oplever ikke, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder.

Forvaltningens øvrige initiativer

Forvaltninger har udover, at medtage lovændringen i lovkataloget, der sendes til alle ledere og lægges på kknnet, ikke iværksat initiativer for at implementere ændringen af forvaltningslovens § 28, som trådte i kraft den 1. juli 2009. Forvaltningen har planlagt at opdatere forvaltningens vejledninger, så de stemmer overens med lovændringen.

Forvaltningen skal i øvrigt bemærke, at det fremgår af "Regeringens plan for mindre bureaukrati i kommuner og regioner oktober 2009", at regeringen ønsker at forenkle reglerne for udveksling af personoplysninger og vil samtidig ophæve alle unødvendige særregler. Samtidig tilkendegives det, at et konkret forslag til regelforenkling vil ligge klar i marts 2010. Forvaltningen vil følge de påtænkte tiltag tæt, herunder mulige lovændringer, med henblik på implementering af eventuelle nye regelsæt og samtidig benytte anledninger til, at der fortsat sikres fokus på regelområdet."

Derudover modtog Borgerrådgiveren den 22. oktober 2009 følgende materiale fra Sundheds- og Omsorgsforvaltningen:

- Vejledning til Sundhedsfaglig dokumentation på plejehjem, revideret april 2008
- Visitationens indhentelse og videregivelse af fortrolige oplysninger, 1. februar 2008
- Information og samtykke til at videregive oplysninger i Hjemmeplejen, 1. februar 2008
- Information og samtykke for hjemmesygepleje, plejehjem og træningscentre, 1. februar 2008

- 49 udfyldte spørgeskemaer fra plejeboliger, ældreboliger, lokalområdekontorer samt Pension København i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen i Københavns Kommune.

Udtalelsen og materialet er gengivet relevante steder nedenfor.

3. SAMMENFATNING

Formålet med undersøgelsen er at få belyst, hvordan Sundheds- og Omsorgsforvaltningen forholder sig i forbindelse med udveksling af oplysninger mellem decentrale institutioner og centralforvaltningen i den pågældende forvaltning.

Borgerrådgiveren bad i den forbindelse Sundheds- og Omsorgsforvaltningen om at distribuere og indsamle besvarede spørgeskemaer fra samtlige ældrekontorer og pensions- og omsorgskontorer samt samtlige af kommunens plejeboliger og ældreboliger.

Til brug for undersøgelsen modtog Borgerrådgiveren en udtalelse fra Sundheds- og Omsorgsforvaltningen samt 49 spørgeskemaer.

Sammenfattende har jeg ved min gennemgang af det modtagne materiale i de 49 spørgeskemaer kunne konstatere følgende:

Flertallet har oplyst, at de har adgang til retningslinjer og information om reglerne.

Tallene i () er resultaterne af en tilsvarende undersøgelse ved Socialforvaltningen.

31,3 % (45,6 %) oplyser, at de ikke har udstukket retningslinjer for udveksling af oplysninger.

6,5 % (19,3 %) af de adspurgte enheder har oplyst, at de ikke mener at have tilstrækkelig adgang til information.

Imidlertid har 21,3 % (33,9 %) oplyst at være generelt i tvivl om, hvilke krav lovgivningen stiller til udvekslingen af oplysninger.

41,5 % (33,3 % dog baseret på 6 besvarelser) har oplyst ikke at have modtaget generel information om de nye reglers anvendelse i forbindelse med lovændringen pr. 1. juli 2009, hvilket ikke harmonerer med det oplyste om, at forvaltningen rent faktisk har oplyst herom. Jeg går ud fra, at den cirkulerede information enten er blevet overset i mængden eller glemt igen.

Forvaltningen bør under alle omstændigheder fortsat være opmærksom på at vejlede om reglerne og om, hvor der er hjælp at hente i tvivlstilfælde. Jeg noterer mig, at forvaltningen i brev af 14. marts 2011 oplyser, at forvaltningen vil benytte Borgerrådgiverens rapport til på ny at vejlede om reglerne og oplyse om, hvor der er hjælp at hente i tvivlstilfælde, herunder at synliggøre det tilgængelige materiale om reglerne.

31,9 % (26,3 %) af de adspurgte enheder finder, at lovgivningens krav sinker processen og en hurtig indsats i de konkrete sager, mens 21,7 % (15,8 %) finder, at lovgivningens krav generelt besværliggør behandlingen af en sag.

Der eksisterer således et ikke ubetydeligt mindretal blandt enhederne, der finder, at lovgivningens krav ved videregivelse af oplysninger besværliggør og sinker sagsbehandlingen. Dette peger på et øget behov for information om reglerne. Jeg anbefaler derfor, at forvaltningen fortsat har opmærksomhed mod at informere om reglerne og synliggøre det tilgængelige materiale.

Besvarelsene viser en fremherskende opfattelse af, at anvendelsen af KOS som styringssystem letter og systematiserer videregivelse af oplysninger i forvaltningen, således at det i reglen er en smidig proces. Adgangen til udveksling af personoplysninger inden for den kommunale enhedsforvaltning er forholdsvis smidig, men når der er tale om videregivelse inden for sundhedslovens system, stilles skrappere krav, hvorfor der ofte skal indhentes samtykke fra de pågældende borgere.

Besvarelsene viser, at samarbejdet med Socialforvaltningen i nogen grad vanskeliggøres af, at Socialforvaltningen ikke anvender KOS. Dog er det kun et lille mindretal på 13 % (19,3 %) af de adspurgte enheder, der finder, at lovgivningens krav generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder.

Direktionen har udarbejdet en række vejledninger til rådighed på KKnet for de decentrale enheder om anvendelsen af reglerne om tavshedspligt og videregivelse, herunder Vejledning til Sundhedsfaglig dokumentation på plejehjem, Vejledning til visitationens indhentelse og videregivelse af fortrolige oplysninger, Vejledning til information og samtykke for hjemmesygepleje, plejehjem og træningscentre samt Vejledning til information og samtykke for hjemmesygepleje, plejehjem og træningscentre.

Det er min opfattelse, at det er tale om præcise, tilstrækkeligt dækkende og let tilgængelige vejledninger. Imidlertid var der ved forvaltningens besvarelse i 2009 tale om 1½ år gamle vejledninger fra februar og april 2008, således at der ikke ved lovændringens ikrafttræden den 1. juli 2009 lå opdaterede vejledninger klar.

Jeg anbefaler generelt, at forvaltningen opdaterer vejledningerne med kortere intervaller, når der sker ændringer i lovgrundlaget.

Jeg noterer, at det var forvaltningens intention ved besvarelsen i brev af 20. oktober 2009 at opdatere vejledningerne. Jeg noterer mig, at forvaltningen i brev af 14. marts 2011 oplyser, at forvaltningen vil benytte Borgerrådgiverens rapport til samtidig at opdatere vejledningerne.

Jeg noterer, at det ved besvarelsen i brev af 20. oktober 2009 var forvaltningens intention ultimo 2009 at starte udgivelsen af nyhedsbreve fra Juridisk afdeling samt at opdatere juraportalen på KKnet, idet direktionen ønskede at sikre, at informationen om lovgivningen fra centralt hold ramte målgruppen.

Udgivelsen af nyhedsbrevene fra Juridisk afdeling er efterfølgende kommet i stand og kan pr. dags dato findes på følgende link:
<http://kknet/Sites/s/Sundhed+og+Omsorg/Opgavelosning/Jura+og+klager/Nyhedsbreve.htm>.

4. GENERELLE BEMÆRKNINGER

4.1 VURDERINGSGRUNDLAGET

Formålet med undersøgelsen er at få belyst, hvordan Sundheds- og Omsorgsforvaltningen forholder sig i forbindelse med udveksling af oplysninger mellem decentrale institutioner og centralforvaltningen i den pågældende forvaltning.

Følgende fremgår af "Forvaltningsretlige perspektiver" af Carsten Henriksen, Steen Rønsholt & Peter Blume, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2006, s. 621.

"Et af de generelle hensyn, som den offentlige forvaltning skal varetage, er at beskytte personoplysninger, således at deres behandling ikke medfører en risiko for en krænkelse af borgerens personlige integritet og privatliv. En sådan beskyttelse er en del af den retssikkerhed, som forvaltningen skal yde borgerne, og som skal gøre disse trygge ved at oplysninger om dem indgår i forvaltningens sagsbehandling.

...

Som tilfældet er for anden forvaltningsretlig regulering og i det hele taget for retssikkerhedsnormer, begrænser hensynet til databeskyttelse forvaltningsudøvelsen i den forstand, at forvaltningen ikke frit kan tilrettelægge hvorledes den vil bruge personoplysninger. Hensynet til databeskyttelse står dermed i modsætning til hensynet til en effektiv forvaltning. Sidstnævnte hensyn er utvivlsomt legitimt og er i den praktiske dagligdag tungtvejende, men det er en del af den forvaltningsretlige filosofi, at det ikke kan stå alene, men må afbalanceres af forskellige former for skrevne og uskrevne retssikkerhedsnormer. Hensynet til effektivitet kan ikke begrunde en ureguleret forvaltning. Det er således ikke noget særligt, at databeskyttelsen begrænser forvaltningens frihed, og den afvejning mellem modsatrettede hensyn, som den legale databeskyttelsesret er udtryk for, er på denne måde i god overensstemmelse med anden forvaltningsretlig regulering."

Forvaltningsloven, lovbekendtgørelse nr. 1365 af 7. december 2007, og persondataloven, lov nr. 429 af 31. maj 2000 med senere ændringer, indeholdt indtil 1. juli 2009 begge regler om, i hvilket tilfælde der kan ske udveksling af oplysninger i den offentlige forvaltning.

Med virkning fra 1. juli 2009 reguleres adgangen til både elektronisk og manuelt at videregive personoplysninger mellem forskellige forvaltningsmyndigheder af persondataloven, jf. lov nr. 503 af 12. juni 2009 om ændring af forvaltningsloven og lov om behandling af personoplysninger. Forvaltningslovens § 28, stk. 1-5, er således ændret pr. 1. juli 2009. De øvrige bestemmelser i forvaltningslovens kapitel 8 er uændrede. Derudover findes særlige regler i sundhedsloven, lovbekendtgørelse af 13. juli 2010 nr. 913, kap. 9 om tavshedspligt, videregivelse og indhentning af helbredsoplysninger m.v., angående videregivelse af oplysninger om patienter i forbindelse med behandling og til andre formål end behandling.

4.1.1 Tavshedspligt

Bestemmelsen i forvaltningslovens § 27, nugældende lovbekendtgørelse nr. 1365 af 7. december 2007, regulerer spørgsmålet om offentlige ansattes tavshedspligt. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

"§ 27. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, har tavshedspligt, jf. borgerlig straffelov § 152 og §§ 152 c-152 f., når en oplysning ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som fortrolig, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, herunder navnlig til:

- 1) statens sikkerhed eller rigets forsvar,
- 2) rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner,

- 3) forebyggelse, efterforskning og forfølgning af lovovertrædelser samt straffuldbyrdelse og beskyttelse af sigtede, vidner eller andre i sager om strafferetlig eller disciplinær forfølgning,
 - 4) gennemførelse af offentlig kontrol-, regulerings- eller planlægningsvirksomhed eller af påtænkte foranstaltninger i henhold til skatte- og afgiftslovgivningen,
 - 5) det offentlige økonomiske interesser, herunder udførelsen af det offentlige forretningsvirksomhed,
 - 6) enkeltpersoners eller private selskabers eller foreningers interesse i at beskytte oplysninger om deres personlige eller interne, herunder økonomiske, forhold, eller
 - 7) enkeltpersoners eller private selskabers eller foreningers økonomiske interesse i at beskytte oplysninger om tekniske indretninger eller fremgangsmåder eller om drifts- eller forretningsforhold.
- Stk.2. Inden for den offentlige forvaltning kan der kun pålægges tavshedspligt med hensyn til en oplysning, når det er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til bestemte offentlige eller private interesser som nævnt i stk. 1.
- Stk.3. En forvaltningsmyndighed kan bestemme, at en person uden for den offentlige forvaltning har tavshedspligt med hensyn til fortrolige oplysninger, som myndigheden videregiver til den pågældende uden at være forpligtet hertil.
- Stk.4. Fastsættes der i henhold til § 1, stk. 2, regler om tavshedspligt, eller pålægges der tavshedspligt efter stk. 3, finder straffelovens § 152 og §§ 152 c-152 f. tilsvarende anvendelse på overtrædelse af sådanne regler eller pålæg.”

Af Justitsministeriets vejledning til forvaltningsloven, pkt. 145, fremgår blandt andet følgende:

”145. Formålet med bestemmelserne om tavshedspligt i forvaltningslovens § 27 er dels at præcisere og udvide anvendelsesområdet for straffelovens bestemmelser om tavshedspligt i offentlig tjeneste eller hverv, dels at åbne mulighed for, at der ved en forvaltningsakt kan pålægges personer uden for den offentlige forvaltning tavshedspligt i forbindelse med oplysninger, som myndigheden vil videregive til den pågældende uden at være forpligtet til det. Endvidere præciseres det, der inden for den offentlige forvaltning kun ved tjenestebefaling og lignende kan pålægges tavshedspligt med hensyn til en oplysning, når det er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til bestemte offentlige eller private interesser. Straffelovens regler om tavshedspligt er optrykt som bilag 3.”

Det fremgår af forvaltningslovens § 27, at tavshedspligten gælder for alle, der er eller har været ansat i den offentlige forvaltning og angår fortrolige oplysninger. Desuden er der mulighed for at pålægge tavshedspligt til personer uden for den offentlige forvaltning, jf. § 27, stk. 3.

Lovens § 27, stk. 1, opremser en række hensyn, som efter en konkret bedømmelse kan medføre, at en oplysning er omfattet af tavshedspligten. Opregningen af hensyn i stk. 1 er ikke udtømmende, jf. Justitsministeriets vejledning til forvaltningsloven pkt. 157.

4.1.1.1 Om fortrolige oplysninger

Ifølge forvaltningslovens § 27, stk. 1, 1. pkt. er en oplysning omfattet af tavshedspligten, såfremt oplysningen ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som fortrolig, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser.

Om, en oplysning er underlagt tavshedspligt, beror på en konkret vurdering.

Følgende fremgår af ”Forvaltningsloven med kommentarer af John Vogter”, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 3. Udgave, 2001, s. 517 f:

”Uden for de tilfælde, hvor det i lov eller anden gyldig bestemmelse er fastsat, at bestemte oplysninger er fortrolige, beror afgørelsen, om der er tavshedspligt med hensyn til en oplysning, på, om det efter en konkret bedømmelse er nødvendigt at hemmeligholde den, f.eks. ud fra det hensyn, der er nævnt i § 27, stk. 1.”

Findes der samtykke til videregivelse, er oplysningen ikke omfattet af tavshedspligten. Er en oplysning offentligt kendt, vil den som udgangspunkt ikke være underlagt tavshedspligt. Har borgeren selv offentliggjort de følsomme oplysninger, vil det som udgangspunkt ikke være undergivet tavshedspligt, jf. s. 263 i "Forvaltningsret sagsbehandling" af Jens Garde, Carl Aage Nørgaard og Karsten Revsbech, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 5. udgave, 2001.

4.1.1.2 Retsvirkning af brud på tavshedspligten

Følgende fremgår af "Forvaltningsloven med kommentarer af John Vogter", Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 3. Udgave, 2001, s. 541 f:

"En tilsidesættelse af reglerne om tavshedspligt straffes efter straffelovens § 152, stk. 1, med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder. Straffen kan efter § 152, stk. 2, stige til fængsel indtil 2 år, hvis forholdet er begået med forsæt til at skaffe sig eller andre uberettiget vinding, eller der i øvrigt foreligger særlig skærpene omstændigheder. Der findes i retspraksis kun få afgørelser om brud på tavshedspligten. De foreliggende oplysninger om praksis tyder på, at der kun i meget begrænset omfang rejses tiltale for overtrædelse af straffelovens regler om tavshedspligt. Baggrunden herfor må formentlig bl.a. søges i, at de relativt sjældne forhold, der begås, i almindelighed afgøres ved disciplinære sanktioner. Strafmålingerne synes i øvrigt at holde sig på bødeplanet, med mindre der er tale om grov tilsidesættelse af tavshedspligten, jf. UfR 1983, side 758 (hæfte i 20 dage), og UfR 1987, side 53 Ø (50 dagbøder à 100 kr.).

...

Tavshedspligten hører som anført ovenfor til de regler, der gælder for en tjenstemandsstilling. Tilsidesættelsen af tavshedspligten vil derfor kunne medføre et disciplinæransvar efter tjenstemandsloven. For overenskomstansatte vil der kunne blive tale om reaktioner i overensstemmelse med de ansættelsesretlige regler, dvs. påtale, omflytning til andet arbejde eller afskedigelse."

4.1.1.3 Sundhedslovens tavshedpligt

I Kap. 9 i Sundhedsloven, lovbekendtgørelse af 13. juli 2010 nr. 913, om tavshedspligt, videregivelse og indhentning af helbredsoplysninger m.v. fremgår følgende om tavshedspligt:

"§ 40. En patient har krav på, at sundhedspersoner iagttager tavshed om, hvad de under udøvelsen af deres erhverv erfarer eller får formodning om angående helbredsforhold, øvrige rent private forhold og andre fortrolige oplysninger, jf. dog reglerne i dette kapitel.

Stk.2. I de tilfælde, hvor en sundhedsperson efter §§ 41-46 er tillagt beføjelser efter de enkelte bestemmelser, påhviler det overordnede ansvar for, at oplysninger videregives eller indhentes i overensstemmelse med loven, den driftsansvarlige myndighed."

Tavshedspligten er således også en patientrettighed. Det bemærkes, at pligten ikke udelukkende omfatter helbredsoplysninger, men tillige oplysninger angående rent private forhold og andre fortrolige oplysninger, jf. sundhedslovens § 40, stk. 1.

Pligten pålægges sundhedspersoner, der i henhold til sundhedslovens § 6 er personer autoriseret til at varetage sundhedsfaglige opgaver samt personer, der handler under disses ansvar.

4.1.2 Forvaltningsmyndigheders udveksling af oplysninger

Med de nye regler gælder fra 1. juli 2009 kun et generelt regelsæt for offentlige myndigheders udveksling af oplysninger. Betingelserne for forvaltningsmyndigheders udveksling af oplysninger er

således ved indførelsen af de nye regler de samme, uanset hvordan udvekslingen af oplysninger finder sted, herunder om det sker elektronisk eller manuelt.

Det betyder blandt andet:

- at der er sket en udvidelse af adgangen til manuelt at videregive personoplysninger mellem forvaltningsmyndigheder, idet der blandt andet i forhold til de hidtidige regler vil være en øget mulighed for at videregive oplysninger, hvis det er *nødvendigt* for den *modtagende* myndigheds sagsbehandling,
- at både adgangen til at videregive fortrolige og ikke-fortrolige personoplysninger er omfattet af reguleringen i persondataloven. Forvaltningsloven regulerede indtil 1. juli 2009 i modsætning hertil alene videregivelse af fortrolige oplysninger, og
- at Datatilsynet er tilsynsmyndighed også i forhold til manuel videregivelse af personoplysninger mellem forskellige forvaltningsmyndigheder.

Persondataloven gælder for behandling, herunder udveksling, inden for den offentlige forvaltning, af personoplysninger, som helt eller delvis foretages ved hjælp af elektronisk databehandling samt for ikke-elektronisk databehandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et manuelt register. Manuel videregivelse af personoplysninger, der indgår i en manuel sag, blev indtil 1. juli 2009 reguleret af forvaltningsloven.

4.1.2.1 Forvaltningsloven

Forvaltningslovens §§ 28–32 indeholder generelle regler for offentlige myndigheders adgang til at videregive og indhente fortrolige oplysninger. Bestemmelserne i §§ 28–29 og § 32 medfører en begrænsning i adgangen til at udveksle fortrolige oplysninger mellem forvaltningsmyndigheder.

Lovens § 29 og § 32 indeholder regler for indhentning af fortrolige oplysninger inden for samme forvaltningsmyndighed.

”§ 28. For videregivelse af oplysninger om enkeltpersoner (personoplysninger) til en anden forvaltningsmyndighed gælder reglerne i § 5, stk. 1-3, §§ 6-8, § 10, § 11, stk. 1, § 38 og § 40 i lov om behandling af personoplysninger, jf. denne lovs § 1, stk. 3.

Stk.2. Oplysninger af fortrolig karakter, som ikke er omfattet af stk. 1, må kun videregives til en anden forvaltningsmyndighed, når

- 1) den, oplysningen angår, udtrykkeligt har givet samtykke,
- 2) det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, at oplysningen skal videregives, eller
- 3) det må antages, at oplysningen vil være af væsentlig betydning for myndighedens virksomhed eller for en afgørelse, myndigheden skal træffe.

Stk.3. Ved samtykke efter stk. 2, nr. 1, forstås enhver frivillig, specifik og informeret viljestilkendegivelse, hvorved den, oplysningen angår, indvilger i, at oplysningen videregives.

Stk.4. Et samtykke efter stk. 3 kan tilbagekaldes.

Stk.5. Lokale administrative organer, som ved lov er tillagt en selvstændig kompetence, anses som en selvstændig myndighed efter stk. 2.”

Videregivelse af personoplysninger mellem forvaltningsmyndigheder reguleres således fra 1. juli 2009 ikke længere af forvaltningsloven. Videregivelse af oplysninger om juridiske personer samt fortrolige oplysninger om andet end personer reguleres fortsat af forvaltningsloven, jf. § 28, stk. 2, jf. stk. 1.

Stk. 2 opregner de hensyn, der kan legitimere en videregivelse, eksempelvis kan en fortrolig oplysning videregives, når det må antages, at oplysningen vil være af væsentlig betydning for myndighedens virksomhed eller for en afgørelse, myndigheden skal træffe, jf. § 28, stk. 2 nr. 3. Betydning-

gen af denne bestemmelse er, at videregivelse af fortrolige oplysninger uden samtykke mellem forvaltningsmyndigheder er betinget af et sagligt grundlag herfor.

Efter stk. 3 er et samtykke enhver frivillig, specifik og informeret viljestilkendegivelse. Der stilles ikke som i daværende § 28, stk. 4 krav om skriftlighed ved samtykket, hvorfor et mundtligt samtykke også er tilstrækkeligt.

Jeg gør opmærksom på, at bevisbyrden, for at samtykke er indhentet, påhviler forvaltningsmyndigheden, hvorfor det i det omfang, det er muligt, anbefales at anvende skriftligt samtykke.

Følgende fremgår af "Forvaltningsloven med kommentarer af John Vogter", Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 3. Udgave, 2001, s. 589 angående den forældede § 28, stk. 4 om skriftligt samtykke:

"På plejeområdet kunne meget tale for at fravige kravet om skriftlighed som følge af sagens eller forholdets særlige karakter. På et forvaltningsområde, som bortset fra journalførelsen i høj grad er præget af mundtlighed, herunder mundtlig information med notatpligt i journaler, kan det efter omstændighederne virke påtrængende – for ikke at sige upassende – for langt den overvejende del af dem, der modtager pleje, at skulle ulejliges med skriftligt samtykke vedrørende en række bureaukratiske procedurer, som af formentlig de fleste opfattes som ganske naturlige og helt underordnede i forhold til plejen."

Det fremgår af stk. 4, at et samtykke altid kan tilbagekaldes.

"§ 29. I sager, der rejses ved ansøgning, må oplysninger om ansøgerens rent private forhold ikke indhentes fra andre dele af forvaltningen eller fra en anden forvaltningsmyndighed.

Stk.2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis

- 1) ansøgeren har givet samtykke hertil,
- 2) andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov eller
- 3) særlige hensyn til ansøgeren eller tredjemand klart overstiger ansøgerens interesse i, at oplysningen ikke indhentes."

Det fremgår, at bestemmelsen alene angår sager, hvori der skal træffes en afgørelse, idet bestemmelsen omhandler sager, der rejses ved ansøgning. Bestemmelsen angår således ikke faktisk forvaltningsvirksomhed.

Bestemmelsen betyder, at Sundheds- og Omsorgsforvaltningen ikke må indhente oplysninger til brug for behandlingen af en ansøgningssag om en persons rent private forhold i Socialforvaltningen, selvom det er under samme forvaltningsmyndighed, jf. princippet om den kommunale enhedsforvaltning.

"§ 30. Fortrolige oplysninger, der udelukkende er indhentet med henblik på statistiske uddrag eller som led i en videnskabelig undersøgelse, må ikke videregives til en forvaltningsmyndighed til anden anvendelse."

Fortrolige oplysninger, der er indhentet til brug for statistiske eller videnskabelige undersøgelser, må således ikke anvendes til andre formål.

"§ 31. I det omfang en forvaltningsmyndighed er berettiget til at videregive en oplysning, skal myndigheden på begæring af en anden forvaltningsmyndighed videregive oplysningen, hvis den er af betydning for myndighedens virksomhed eller for en afgørelse, som myndigheden skal træffe.

Stk.2. Bestemmelsen i stk. 1 finder dog ikke anvendelse, hvis videregivelsen påfører myndigheden et merarbejde, der væsentligt overstiger den interesse, den anden myndighed har i at få oplysningerne."

Oplysninger af betydning for den modtagende virksomhed medfører en videregivelsespligt for den forvaltningsmyndighed, der er i besiddelse af oplysningerne. Videregivelsen begrænses i et vist

omfang af ressourcebetragtningen i stk. 2. Bestemmelsen gælder kun i mellem myndigheder, jf. FOB 1994 s. 86. Den forvaltningsmyndighed, der er i besiddelse af oplysningerne, undersøger, om betingelserne for videregivelse er til stede, jf. FOB 1996 s. 164.

”§ 32. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, må ikke i den forbindelse skaffe sig fortrolige oplysninger, som ikke er af betydning for udførelsen af den pågældendes opgaver.”

Følgende fremgår af ”Forvaltningsloven med kommentarer af John Vogter”, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 3. Udgave, 2001, s. 610:

”Bestemmelsen medfører, at de offentligt ansatte m.v. ikke i unødigt omfang må indhente fortrolige oplysninger om borgerne eller private virksomheder til brug for behandlingen af en sag, f.eks. ved at anmode om at få tilsendt samtlige akter, der indgår i en anden myndigheds sag. Bestemmelsen får dermed også indirekte virkning for videregivelsessituationen, idet den understreger, at den myndighed, som videregiver oplysninger til en anden forvaltningsmyndighed, ikke uden videre, når der fremsættes begæring om videregivelse af fortrolige oplysninger, bør fremsende hele sagen til den begærende myndighed, men kun bør videregive de oplysninger, der må antages at være sagligt behov for i forbindelse med behandlingen af sagen hos den anden myndighed.”

4.1.2.2 Persondataloven

Persondataloven indeholder i §§ 6-8 regler om, hvornår en forvaltningsmyndighed må behandle, herunder videregive, personoplysninger.

Hvilke regler i §§ 6-8 forvaltningsmyndigheden skal følge i det enkelte tilfælde, afhænger af oplysningernes karakter og formålet med videregivelsen. Betingelserne for videregivelse af oplysninger skærpes jo mere følsomme oplysninger, der er tale om at videregive.

Bestemmelserne i persondatalovens §§ 6-8 omfatter også udveksling af personoplysninger mellem forskellige dele af samme forvaltningsmyndighed og forvaltningsmyndighedens interne anvendelse af oplysninger samt videregivelse til private.

§ 5 stiller indledningsvis nogle grundlæggende betingelser for behandling af personoplysninger, der er gældende uanset, at §§ 6-8 også finder anvendelse.

”§ 5. Oplysninger skal behandles i overensstemmelse med god databehandlingskik.

Stk.2. Indsamling af oplysninger skal ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, og senere behandling må ikke være uforenelig med disse formål. Senere behandling af oplysninger, der alene sker i historisk, statistisk eller videnskabeligt øjemed, anses ikke for uforenelig med de formål, hvortil oplysningerne er indsamlet.

Stk.3. Oplysninger, som behandles, skal være relevante og tilstrækkelige og ikke omfatte mere, end hvad der kræves til opfyldelse af de formål, hvortil oplysningerne indsamles, og de formål, hvortil oplysningerne senere behandles.

Stk.4. Behandling af oplysninger skal tilrettelægges således, at der foretages fornøden ajourføring af oplysningerne. Der skal endvidere foretages den fornødne kontrol for at sikre, at der ikke behandles urigtige eller vildledende oplysninger. Oplysninger, der viser sig urigtige eller vildledende, skal snarest muligt slettes eller berigtiges.

Stk.5. Indsamlede oplysninger må ikke opbevares på en måde, der giver mulighed for at identificere den registrerede i et længere tidsrum end det, der er nødvendigt af hensyn til de formål, hvortil oplysningerne behandles.”

Det er Datatilsynets kompetence at udfylde standarden ”god databehandlingskik.”

Om udtrykkeligt angivne og saglige formål i stk. 2:

Følgende fremgår af "Lov om behandling af personoplysninger med kommentarer" af Kristian Korfits Nielsen og Henrik Waaben, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. Udgave, 2001, s. 130:

"Det er en konsekvens af kravet om udtrykkelighed, at en dataansvarlig ikke må indsamle oplysninger, som man ikke aktuelt har brug for, men som den dataansvarlige håber, at der senere viser sig at være behov for. Dette må heller ikke ske, selvom der er tale om oplysninger, der – af praktiske grunde, hvis man alligevel er i kontakt med den registrerede – indsamles som supplement til andre oplysninger, som der er et aktuelt formål med at indsamle. Kravet om, at der skal være et aktuelt behov for indsamlede oplysninger, følger i øvrigt også af reglen i stk. 3. Indsamling af oplysninger skal endvidere ske til et eller flere *saglige formål*.

...

Kravet om saglighed skal med andre ord vurderes konkret i forhold til den enkelte offentlige myndighed, private virksomhed m.v. Afgørende vil være, om indsamlingen af oplysninger sigter mod at løse opgaver, som falder inden for myndighedens, virksomhedens m.v. kompetenceområde eller (lovlige) virksomhedsområde."

Om relevante og tilstrækkelige oplysninger i stk. 3:

Følgende fremgår af "Lov om behandling af personoplysninger med kommentarer" af Kristian Korfits Nielsen og Henrik Waaben, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. Udgave, 2001, s. 134:

"Med udtrykkene *relevante og tilstrækkelige* sigtes ifølge bemærkningerne til bestemmelsen til, at oplysningernes art skal svare til det formål, der tilsigtes med behandlingen. Det forekommer dog lige så nærliggende at se kravet om tilstrækkelighed i sammenhæng med bestemmelsens 2. led, som fastsætter, at den dataansvarliges behandling af oplysninger er undergivet et *proportionalitetsprincip*. Behandling af oplysninger må således ikke gå videre end, hvad der kræves til opfyldelse af de formål, som den dataansvarlige er berettiget til at forfølge, jf. herved også bestemmelsen i stk. 2."

"§ 6. Behandling af oplysninger må kun finde sted, hvis

- 1) den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke hertil,
- 2) behandlingen er nødvendig af hensyn til opfyldelsen af en aftale, som den registrerede er part i, eller af hensyn til gennemførelse af foranstaltninger, der træffes på den registreredes anmodning forud for indgåelsen af en sådan aftale,
- 3) behandlingen er nødvendig for at overholde en retlig forpligtelse, som påhviler den dataansvarlige,
- 4) behandlingen er nødvendig for at beskytte den registreredes vitale interesser,
- 5) behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave i samfundets interesse,
- 6) behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave, der henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige eller en tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, har fået pålagt, eller
- 7) behandlingen er nødvendig for, at den dataansvarlige eller den tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, kan forfølge en berettiget interesse og hensynet til den registrerede ikke overstiger denne interesse.

Stk.2. En virksomhed må ikke videregive oplysninger om en forbruger til en anden virksomhed til brug ved markedsføring eller anvende oplysningerne på vegne af en anden virksomhed i dette øjemed, medmindre forbrugeren har givet sit udtrykkelige samtykke hertil. Et samtykke skal indhentes i overensstemmelse med reglerne i markedsføringslovens § 6.

Stk.3. Videregivelse og anvendelse som nævnt i stk. 2 kan dog ske uden samtykke, hvis der er tale om generelle kundeoplysninger, der danner grundlag for inddeling i kundekategorier, og hvis betingelserne i stk. 1, nr. 7, er opfyldt.

Stk.4. Der kan efter stk. 3 ikke videregives eller anvendes oplysninger som nævnt i §§ 7 og 8. Justitsministeren kan fastsætte yderligere begrænsninger i adgangen til at videregive eller anvende bestemte typer af oplysninger efter stk. 3."

Angående stk. 1 nr. 6):

Udførelsen af en opgave, der henhører under offentlig myndighedsudøvelse, omfatter både udstedelse af afgørelser såvel som opgaver i forbindelse med faktisk forvaltningsvirksomhed.

”§ 7. Der må ikke behandles oplysninger om racemæssig eller etnisk baggrund, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning, fagforeningsmæssige tilhørsforhold og oplysninger om helbredsmæssige og seksuelle forhold.

Stk.2. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis

- 1) den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til en sådan behandling,
- 2) behandlingen er nødvendig for at beskytte den registreredes eller en anden persons vitale interesser i tilfælde, hvor den pågældende ikke fysisk eller juridisk er i stand til at give sit samtykke,
- 3) behandlingen vedrører oplysninger, som er blevet offentliggjort af den registrerede, eller
- 4) behandlingen er nødvendig for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares.

Stk.3. Behandling af oplysninger om fagforeningsmæssige tilhørsforhold kan endvidere ske, hvis behandlingen er nødvendig for overholdelsen af den dataansvarliges arbejdsretlige forpligtelser eller specifikke rettigheder.

Stk.4. En stiftelse, en forening eller en anden almennyttig organisation, hvis sigte er af politisk, filosofisk, religiøs eller faglig art, kan inden for rammerne af sin virksomhed foretage behandling af de i stk. 1 nævnte oplysninger om organisationens medlemmer eller personer, der på grund af organisationens formål er i regelmæssig kontakt med denne. Videregivelse af sådanne oplysninger kan dog kun finde sted, hvis den registrerede har meddelt sit udtrykkelige samtykke hertil eller behandlingen er omfattet af stk. 2, nr. 2-4, eller stk. 3.

Stk.5. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis behandlingen af oplysninger er nødvendig med henblik på forebyggende sygdomsbekæmpelse, medicinsk diagnose, sygepleje eller patientbehandling, eller forvaltning af læge- og sundhedstjenester, og behandlingen af oplysningerne foretages af en person inden for sundhedssektoren, der efter lovgivningen er undergivet tavshedspligt.

Stk.6. Behandling af de i stk. 1 anførte oplysninger kan ske, hvis behandlingen er nødvendig af hensyn til en offentlig myndigheds varetagelse af sine opgaver på det strafferetlige område.

Stk.7. Undtagelse fra bestemmelsen i stk. 1 kan endvidere gøres, hvis behandlingen af oplysninger sker af grunde, der vedrører hensynet til vigtige samfundsmæssige interesser. Tilsynsmyndigheden giver tilladelse hertil. Der kan fastsættes nærmere vilkår for behandlingen. Hvor tilladelse meddeles, giver tilsynsmyndigheden underretning herom til Europa-Kommissionen.

Stk.8. For den offentlige forvaltning må der ikke føres edb-registre med oplysninger om politiske forhold, som ikke er offentligt tilgængelige.”

Opregningen af oplysninger i stk. 1 er udtømmende, jf. ”Lov om behandling af personoplysninger med kommentarer” af Kristian Korfits Nielsen og Henrik Waaben, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. Udgave, 2001, s. 173.

”Helbredsmæssige forhold” omfatter en fysisk persons tidligere, nuværende og fremtidige somatiske og psykiske tilstand samt oplysninger om medicinforbrug og misbrug af nydelsesmidler.

Om stk. 2:

Angående stk. 2 nr. 3 er oplysninger, der er offentliggjort af den registrerede selv, ikke omfattet af stk. 1.

Angående stk. 2 nr. 4 omfattes heri offentlige myndigheders behandling af oplysninger som led i myndighedsudøvelse.

Om stk. 5:

Reglerne i stk. 5 om behandling af personoplysninger inden for sundhedssektoren suppleres af reglerne i kap. 9 i Sundhedsloven, lovebekendtgørelse af 13. juli 2010 nr. 913, om tavshedspligt, videregivelse og indhentning af helbredsoplysninger m.v. Mere om sundhedsloven nedenfor.

”§ 8. For den offentlige forvaltning må der ikke behandles oplysninger om strafbare forhold, væsentlige sociale problemer og andre rent private forhold end de i § 7, stk. 1, nævnte, medmindre det er nødvendigt for varetagelsen af myndighedens opgaver.

Stk.2. De i stk. 1 nævnte oplysninger må ikke videregives. Videregivelse kan dog ske, hvis

- 1) den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til videregivelsen,
- 2) videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrunder hemmeligholdelse, herunder hensynet til den, oplysningen angår,
- 3) videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en myndigheds virksomhed eller påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe, eller
- 4) videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en persons eller virksomheds opgaver for det offentlige.

Stk.3. Forvaltningsmyndigheder, der udfører opgaver inden for det sociale område, må kun videregive de i stk. 1 nævnte oplysninger og de oplysninger, der er nævnt i § 7, stk. 1, hvis betingelserne i stk. 2, nr. 1 eller 2, er opfyldt, eller hvis videregivelsen er et nødvendigt led i sagens behandling eller nødvendig for, at en myndighed kan gennemføre tilsyns- eller kontrolopgaver.

Stk.4. Private må behandle oplysninger om strafbare forhold, væsentlige sociale problemer og andre rent private forhold end de i § 7, stk. 1, nævnte, hvis den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke hertil. Herudover kan behandling ske, hvis det er nødvendigt til varetagelse af en berettiget interesse og denne interesse klart overstiger hensynet til den registrerede.

Stk.5. De i stk. 4 nævnte oplysninger må ikke videregives uden den registreredes udtrykkelige samtykke. Videregivelse kan dog ske uden samtykke, når det sker til varetagelse af offentlige eller private interesser, herunder hensynet til den pågældende selv, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrunder hemmeligholdelse.

Stk.6. Behandling af oplysninger i de tilfælde, der er reguleret i stk. 1, 2, 4 og 5, kan i øvrigt finde sted, hvis betingelserne i § 7 er opfyldt.

Stk.7. Et fuldstændigt register over straffedomme må kun føres for en offentlig myndighed.”

Følgende fremgår af ”Lov om behandling af personoplysninger med kommentarer” af Kristian Korfits Nielsen og Henrik Waaben, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. Udgave, 2001, s. 188:

”I praksis har den offentlige forvaltning ganske vide rammer for behandling af de oplysninger, der er omfattet af § 8, stk. 1. Det kan ske, når det skønnes *nødvendigt* for varetagelsen af myndighedens opgaver.

...

Normalt giver det ikke anledning til tvivl, hvornår det er nødvendigt for en offentlig myndighed at behandle oplysninger, omfattet af § 8, stk. 1. Oplysninger om væsentlige sociale problemer må naturligvis i første række behandles af kommuners og amtskommuners socialforvaltninger. Disse myndigheder må ofte også behandle oplysninger om klienternes interne familieforhold, selvmordsforsøg og andre følsomme oplysninger, herunder efter omstændighederne også oplysninger om strafbare forhold og oplysninger omfattet § 7, stk. 1. Sådanne følsomme oplysninger vil det ofte være nødvendigt at behandle for at kunne yde klienterne den nødvendige hjælp og rådgivning.”

Angående stk. 2 nr. 3 kan videregivelse ske efter hensyn til den afgivende såvel som den modtagende myndighed.

Bestemmelserne i stk. 4 og 5 henvender sig til private og ikke offentlige myndigheder.

4.1.2.3 Retssikkerhedsloven

Der findes også i den øvrige lovgivning bestemmelser om udveksling af oplysninger inden for den offentlige forvaltning.

Retssikkerhedsloven, lovbekendtgørelse nr. 877 af 3. september 2008, som finder anvendelse på det sociale område, indeholder således i § 11a regler om, at en forvaltningsmyndighed i en række

tilfælde efter forudgående samtykke fra den, der søger hjælp, kan forlange de oplysninger, der er nødvendige til brug for sagens behandling, fra andre myndigheder og visse private, der dermed har pligt til at videregive oplysningerne til forvaltningsmyndigheden. Bestemmelsen indeholder en udtømmende opremsning af, hvem forvaltningsmyndigheden kan forlange oplysninger af.

Efter lovens § 11c kan kravet om samtykke fraviges i bestemte typer af sager, fx sager om særlig støtte til børn og unge, jf. kapitel 11 i serviceloven.

4.1.3 Videregivelse af helbredsoplysninger i sundhedsvæsenet

Der findes en række specielle regler angående videregivelse af oplysninger i sundhedsvæsenet, idet der findes en række særlige hensyn. Reglerne fremgår af kap. 9 i Sundhedsloven, lovbekendtgørelse af 13. juli 2010 nr. 913, om tavshedspligt, videregivelse og indhentning af helbredsoplysninger.

Sundhedslovens bestemmelser om videregivelse af oplysninger skal sikre en bedre retsstilling for patienten end persondataloven, idet denne finder anvendelse, såfremt sundhedslovens regler giver patienten en dårligere retsstilling.

Videregivelse af helbredsoplysninger m.v. i forbindelse med behandling af patienter

”§ 41. Med patientens samtykke kan sundhedspersoner videregive oplysninger til andre sundhedspersoner om patientens helbredsforhold, øvrige rent private forhold og andre fortrolige oplysninger i forbindelse med behandling af patienten eller behandling af andre patienter.

Stk.2. Videregivelse af de i stk. 1 nævnte oplysninger kan uden patientens samtykke ske, når

- 1) det er nødvendigt af hensyn til et aktuelt behandlingsforløb for patienten, og videregivelsen sker under hensyntagen til patientens interesse og behov,
- 2) videregivelsen omfatter et udskrivningsbrev fra en læge, der er ansat i sygehusvæsenet, til patientens alment praktiserende læge eller den praktiserende speciallæge, der har henvist patienten til sygehusbehandling,
- 3) videregivelsen omfatter et udskrivningsbrev fra en læge, der er ansat på privatejet sygehus, klinik m.v., til de i nr. 2 nævnte læger, når behandlingen er ydet efter aftale med et regionsråd eller en kommunalbestyrelse i henhold til denne lov.
- 4) videregivelsen er nødvendig til berettiget varetagelse af en åbenbar almen interesse eller af væsentlige hensyn til patienten, herunder en patient, der ikke selv kan varetage sine interesser, sundhedspersonen eller andre eller
- 5) videregivelsen sker til patientens alment praktiserende læge fra en læge, der virker som stedfortræder for denne.

Stk.3. Patienten kan frabede sig, at oplysninger efter stk. 2, nr. 1-3, videregives.

Stk.4. Den sundhedsperson, der er i besiddelse af en fortrolig oplysning, afgør, hvorvidt videregivelse efter stk. 2 er berettiget.

Stk.5. Såfremt der videregives oplysninger efter stk. 2, nr. 4, skal den, oplysningen angår, snarest muligt herefter orienteres om videregivelsen og formålet hermed, medmindre orientering kan udelades efter anden lovgivning eller af hensyn til offentlige eller private interesser svarende til dem, der beskyttes i denne lovgivning.

Stk.6. Ministeren for sundhed og forebyggelse fastsætter nærmere regler om videregivelse af helbredsoplysninger m.v. efter denne bestemmelse, herunder om videregivelsens omfang og om gennemførelsen heraf.”

Udgangspunktet er således, at patienten skal give samtykke for videregivelse af oplysninger til andre sundhedspersoner i forbindelse med behandling af patienter.

Det fremgår af sundhedslovens § 41, stk. 2, nr. 1, at sundhedspersonen kan videregive oplysninger om patienten uden den pågældendes udtrykkelige samtykke, når det er nødvendigt i et aktuelt behandlingsforløb, idet det forudsættes at ske af hensyn til patientens interesser og behov.

Oplysninger eksempelvis i patientens journal, der ikke er nødvendige for patientens behandlingsforløb, må ikke videregives, jf. § 41, stk. 2, nr. 1 modsætningsvis.

Patienten kan på ethvert tidspunkt frabede sig, at oplysningerne videregives, jf. § 41, stk. 3. Denne sikkerhed for patientens selvbestemmelsesret medfører, at bestemmelsen i § 41, stk. 2, nr. 1 kun kan anvendes i forhold til patienter, der er i stand til eller har mulighed for at frabede sig videregivelsen efter stk. 3. Således er videregivelse af oplysninger under behandling baseret på et stiltiende samtykke fra patienten. Har patienten ikke muligheden for at frabede sig videregivelsen, må myndigheden undersøge muligheden for at videregive oplysninger efter § 41, stk. 2, nr. 3.

Samtykket efter § 41 kan være mundtligt eller skriftligt, jf. § 42, stk. 1, 1. pkt. Samtykket skal indføres i patientjournalen, jf. § 42, stk. 1, 2. pkt.

Indhentning af elektroniske helbredsoplysninger mv. i forbindelse med behandling af patienter

”§ 42 a. Læger og sygehusansatte tandlæger kan ved opslag i elektroniske systemer i fornødent omfang indhente oplysninger om en patients helbredsforhold, øvrige rent private forhold og andre fortrolige oplysninger, når det er nødvendigt i forbindelse med aktuel behandling af patienten.

Stk.2. Andre sundhedspersoner end de i stk. 1 nævnte kan ved opslag i elektroniske systemer, hvori adgangen for den pågældende sundhedsperson teknisk er begrænset til de patienter, der er i behandling på samme behandlingsenhed, som den pågældende sundhedsperson er tilknyttet, i fornødent omfang indhente oplysninger som nævnt i stk. 1 om aktuel behandling, når det er nødvendigt i forbindelse med aktuel behandling af patienten.

Stk.3. På behandlingssteder med elektroniske systemer, der kun indeholder oplysninger til brug for behandling, som gives på det pågældende behandlingssted, kan andre sundhedspersoner end de i stk. 1 nævnte, som er ansat på behandlingsstedet, ved opslag i sådanne systemer i fornødent omfang indhente oplysninger som nævnt i stk. 1, når det er nødvendigt i forbindelse med aktuel behandling af patienten. Dette gælder dog ikke, hvis behandlingsstedet har en i stk. 1 nævnt sundhedsperson ansat.

Stk.4. Ledelsen på et behandlingssted kan give tilladelse til, at enkelte eller grupper af sundhedspersoner, der er ansat på det pågældende behandlingssted, kan foretage opslag i elektroniske systemer efter stk. 1. Tilladelse efter 1. pkt. kan kun gives til sundhedspersoner, der har behov for at kunne foretage opslag efter stk. 1 med henblik på at kunne varetage de funktioner og opgaver, vedkommende er beskæftiget med. Beslutninger truffet efter 1. pkt. skal fremgå af en datasikkerhedsinstruks for behandlingsstedet. Beslutninger truffet efter 1. pkt. skal gøres offentligt tilgængelige.

Stk.5. Læger og sygehusansatte tandlæger kan endvidere indhente oplysninger som nævnt i stk. 1, hvis indhentningen er nødvendig til berettiget varetagelse af en åbenbar almen interesse eller af væsentlige hensyn til patienten, herunder en patient, der ikke kan varetage sine interesser, sundhedspersonen eller andre patienter. Tilsvarende gælder sundhedspersoner med tilladelse efter stk. 4. Tilsvarende gælder endvidere andre sundhedspersoner ved opslag i elektroniske systemer omfattet af stk. 2 og 3 på det behandlingssted, sundhedspersonen er ansat.

Stk.6. Uden for de i stk. 1 og 5 nævnte tilfælde kan læger og sygehusansatte tandlæger med patientens samtykke endvidere ved opslag i elektroniske systemer indhente oplysninger som nævnt i stk. 1 i forbindelse med behandling af patienter.

Stk.7. Patienten kan frabede sig, at en sundhedsperson indhenter oplysninger efter stk. 1-4.

Stk.8. Læger og sygehusansatte tandlæger kan under disses ansvar lade medicinstuderende indhente oplysninger efter stk. 1 og 5-7.

Stk.9. En sundhedsperson kan under dennes ansvar lade sekretærer yde teknisk bistand til opslag i oplysninger, som den pågældende sundhedsperson selv har adgang til, jf. stk. 1-8.”

Ved anvendelsen af elektroniske systemer er der adgang til meget store mængder af personoplysninger, hvorfor det fremgår, at der kun må indhentes oplysninger for læger og sygehusansatte tandlæger i ”fornødent omfang”, jf. § 42a, stk. 1 og for andre sundhedspersoner jf. § 42a, stk. 2.

Når patienten har mulighed for at stoppe indhentningen af oplysninger, er det vigtigt, at patienten informeres om indhentningen.

Muligheden for at indhente eller videregive oplysninger uden patientens samtykke efter § 41, stk. 2, nr. 4 og § 42a, stk. 5 findes, når det er nødvendigt til en berettiget varetagelse af en åbenbar

almen interesse, eller af væsentlige hensyn til patienten, sundhedspersonen eller andre. Der er således to muligheder for ved meget tungtvejende hensyn at tilsidesætte tavshedspligten, selvom der ikke foreligger samtykke fra patienten i forbindelse med behandling.

Samtykket efter § 42a, stk. 6 eller patientens frabedelse af indhentning af oplysninger efter stk. 7 kan være mundtligt eller skriftligt, jf. § 42b, stk. 1, 1. pkt. Samtykket eller frabedelsen skal indføres i patientjournalen, jf. § 42b, stk. 1, 3. pkt.

Videregivelse af helbredsoplysninger mv. til andre formål

”§ 43. Med patientens samtykke kan sundhedspersoner til andre formål end behandling videregive oplysninger om patientens helbredsforhold, øvrige rent private forhold og andre fortrolige oplysninger til myndigheder, organisationer, private personer m.fl.

Stk.2. Videregivelse af de i stk. 1 nævnte oplysninger kan uden patientens samtykke ske, når

1) det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, at oplysningen skal videregives og oplysningen må antages at have væsentlig betydning for den modtagende myndigheds sagsbehandling,

2) videregivelsen er nødvendig for berettiget varetagelse af en åbenbar almen interesse eller væsentlige hensyn til patienten, sundhedspersonen eller andre eller

3) videregivelsen er nødvendig for, at en myndighed kan gennemføre tilsyns- og kontrolopgaver.

Stk.3. Den sundhedsperson, der er i besiddelse af en fortrolig oplysning, afgør, hvorvidt videregivelse efter stk. 2 er berettiget.

Stk.4. Såfremt der videregives oplysninger efter stk. 2, nr. 2, skal den, oplysningen angår, snarest muligt herefter orienteres om videregivelsen og formålet hermed, medmindre orientering kan udelades efter anden lovgivning eller af hensyn til offentlige eller private interesser svarende til dem, der beskyttes i denne lovgivning.”

Udgangspunktet for videregivelse af oplysninger til andre formål end behandling er ligeledes patientens samtykke, jf. § 43, stk. 1.

Ifølge § 43, stk. 2, nr. 1 kan videregivelse af oplysninger til andre formål end behandling ske uden patientens samtykke, såfremt det er af væsentlig betydning for den modtagende myndigheds sagsbehandling.

Denne videregivelse giver borgerens en dårligere retsstilling end forvaltningslovens § 29, stk. 2 i forhold til ansøgningssager, hvorfor forvaltningsloven med den bedre retsstilling finder anvendelse i dette tilfælde. Således kan der i ansøgningssager kun indhentes oplysninger med samtykke.

Samtykke efter § 43, stk. 1, skal som udgangspunkt være skriftligt, jf. § 44, stk. 1, 1. pkt. Udgangspunktet kan fraviges, når sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt taler derfor, jf. § 44, stk. 1, 2. pkt. Samtykket skal indføres i patientjournalen, jf. § 44, stk. 1, 3. pkt. Efter stk. 2 bortfalder et samtykke efter § 43, stk. 1 senest 1 år efter, at det er givet.

Videregivelse af helbredsoplysninger til pårørende og læge vedrørende afdøde patienter

”§ 45. En sundhedsperson kan videregive oplysninger om en afdød patients sygdomsforløb, dødsårsag og døds måde til afdødes nærmeste pårørende, afdødes alment praktiserende læge og den læge, der havde afdøde i behandling, såfremt det ikke må antages at stride mod afdødes ønske og hensynet til afdøde, eller andre private interesser ikke taler afgørende herimod. Der kan endvidere videregives oplysninger til afdødes nærmeste pårørende efter reglen i § 43, stk. 2, nr. 2.”

Reglen § 43, stk. 2, nr. 2 kan anvendes, hvis den afdødes pårørende eksempelvis ønsker hele journalen og ikke blot enkelte oplysninger. Et sådant ønske kan være aktuelt, såfremt de pårørende er af den opfattelse, at patienten er fejlbehandlet.

4.1.4 Om notatpligt

Offentlighedslovens § 6 har følgende ordlyd:

”§ 6. I sager, hvor der vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, skal en myndighed, der mundtligt modtager oplysninger vedrørende en sags faktiske omstændigheder, der er af betydning for sagens afgørelse, eller som på anden måde er bekendt med sådanne oplysninger, gøre notat om indholdet af oplysningerne. Det gælder dog ikke, såfremt oplysningerne i øvrigt fremgår af sagens dokumenter.

Stk. 2. Justitsministeren kan for nærmere angivne områder af forvaltningsvirksomhed fastsætte regler om opbevaring m.v. af meddelelser, der udfærdiges eller modtages ved hjælp af elektronisk databehandling.

Stk. 3. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om notatpligt for nærmere angivne grupper af sager om udøvelse af anden forvaltningsvirksomhed end nævnt i stk. 1.”

Anvendelsesområde

Af offentlighedslovens § 6, stk. 1 fremgår, at notatpligten gælder afgørelsessager og ikke faktisk forvaltningsvirksomhed. Således gælder notatpligten i sager, hvor der vil blive truffet en afgørelse, uanset om der i det konkrete sagstilfælde rent faktisk træffes en afgørelse eller ej, jf. pkt. 21 i Justitsministeriets vejledning om offentlighedsloven, 1986.

Notatpligten i offentlighedslovens § 6 suppleres af en almindelig retsgrundsætning om, at offentlige myndigheder har pligt til at tage notat om alle væsentlige ekspeditioner i en sag, som ikke fremgår af sagens akter, jf. sagen omtalt i Folketingets Ombudsmands beretning for 1989, s. 138 ff. Samt 2004, s. 452 ff.

Det er min opfattelse, at videregivelse af oplysninger og myndighedens behandling af anmodninger om oplysninger er væsentlige ekspeditioner i en sag, hvorfor der bør tages notat herom, jf. FOB 1989.138.

4.1.5 Den kommunale enhedsforvaltning

Grundsætningen om den kommunale enhedsforvaltning betyder, at en kommune på trods af flere forvaltninger betragtes som værende en forvaltningmyndighed.

Følgende fremgår af ”Forvaltningsloven med kommentarer af John Vogter”, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 3. Udgave, 2001, s. 99 om persondataloven:

”Der er ikke med loven tilsigtet ændringer i den hidtil gældende retstilstand, hvorefter udveksling af personoplysninger inden for den kommunale enhedsforvaltning anses for intern anvendelse og altså ikke for videregivelse, jf. Justitsministeriets besvarelse af spørgsmål 67 (L 44).”

Spørgsmål 67 i forbindelse med behandlingen af lovforslaget lød, som følger:

”Vil der fortsat være opdeling mellem forvaltningerne i kommunerne, eller vil det ikke længere blive betragtet som videregivelse?”

Justitsministeriet svarede følgende:

”I. I loven om offentlige myndigheders registre er fastsat regler om forvaltningsmyndigheders (herunder kommuners) videregivelse af personoplysninger, jf. nærmere lovens §§ 16-21.

Disse bestemmelser finder alene anvendelse på kommunernes videregivelse af personoplysninger til tredjemand (dvs. private eller andre myndigheder). Reglerne omfatter således ikke - som det synes lagt til grund i spørgsmålet - kommunernes interne anvendelse af registrerede personoplysninger (herunder udveksling af oplysninger inden for den kommunale enhedsforvaltning).

Det anførte betyder imidlertid ikke, at der ikke efter registerlovgivningen stilles krav til den interne anvendelse af personoplysninger hos kommunerne.

Efter Registertilsynets praksis (standardforskrifterne) skal kommunerne således bl.a. sikre, at kun de medarbejdere, der autoriseres hertil (brugere), må have adgang til kommunens registre. Der må kun autoriseres medarbejdere som brugere, for hvem det er nødvendigt at benytte edb-anlægget i forbindelse med udførelsen af deres arbejde, og de enkelte brugere må ikke autoriseres til anvendelser, som de ikke har behov for.

Endvidere følger det af lov om offentlige myndigheders registre § 12, stk. 1, at der skal træffes de fornødne sikkerhedsforanstaltninger mod, at oplysningerne misbruges eller kommer til uvedkommendes kendskab.

2. Med lovforslaget sker der ikke ændringer i den nuværende retstilstand, hvorefter udveksling af personoplysninger inden for den kommunale enhedsforvaltning anses for intern anvendelse og altså ikke for videregivelse af personoplysninger, jf. ovenfor under pkt. 1.

I lovforslaget er endvidere - ligesom efter den nuværende ordning - fastsat bestemmelser om sikkerhedsmæssige krav til forvaltningsmyndigheders (herunder kommuners) interne anvendelse af personoplysninger, jf. lovforslagets § 41.

I den bekendtgørelse om sikkerhedsforanstaltninger for den offentlige forvaltning, som vil blive udstedt i medfør af lovforslagets § 41, stk. 3, vil der - i lighed med den gældende retstilstand - blive fastsat regler om autorisationsordninger m.v. Disse regler vil - som også anført i lovforslaget (side 50) - blive fastsat med udgangspunkt i den nugældende praksis, jf. ovenfor under pkt. 1.

Endelig kan det nævnes, at lovforslaget - i modsætning til loven om offentlige myndigheders registre - omfatter behandling som sådan, dvs. enhver form for håndtering af personoplysninger, herunder også intern anvendelse (brug) og videregivelse. Lovforslagets behandlingsregler finder således ikke kun anvendelse på kommunernes videregivelse af personoplysninger, men gælder også for deres interne anvendelse heraf.”

I relation til videregivelse af oplysninger mellem forvaltningsmyndigheder er kommunens organisatoriske forvaltningsstruktur afgørende for, om der er tale om 'andre dele af forvaltningen' eller 'samme forvaltningsmyndighed'.

Da Københavns Kommune er omfattet af den kommunale enhedsforvaltning er der en lettere adgang til udveksling af oplysninger, idet de forskellige forvaltninger og forvaltningsgrene betragtes som samme myndighed.

4.2 Modtaget materiale fra forvaltningen

Borgerrådgiveren har, som beskrevet i kapitel 2, modtaget materiale fra forvaltningen herunder en række vejledninger til brug for medarbejderens arbejdsgange, som fremgår af det følgende.

“1. februar 2008

Information og samtykke for hjemmesygepleje, plejehjem og træningscentre

Borgeren bestemmer som udgangspunkt selv, om en behandling skal sættes i gang, og om helbredsoplysninger om ham eller hende må videregives til andre. De nærmere regler herom står i sundhedsloven og i Sundhedsstyrelsens bekendtgørelse og vejledning om information og samtykke.

Reglerne gælder for alle, som er direkte involveret i sundhedsfaglig behandling eller sygepleje af kommunens borgere.

Denne vejledning er en kort gennemgang af reglerne. Den er opbygget således, at der skelnes mellem information og samtykke til behandling, og information og samtykke til at videregive helbredsoplysninger.

Information og samtykke til behandling

En behandling må ikke sættes i gang, uden at borgeren er blevet informeret om behandlingen og har givet sit samtykke til den.

Ordet "behandling" dækker over den sygeplejemæssige del af en borgers pleje som f.eks. skift af forbindelse og anden sårpleje, foretagelse af injektioner, korrekt lejring af liggende personer osv. Denne del af en borgers pleje er derfor omfattet af de regler, der er beskrevet i dette afsnit.

Den mere omsorgsmæssige del af en borgers pleje som f.eks. hjælp til påklædning, at læse breve osv. anses som praktisk og personlig hjælp og er ikke omfattet af sundhedslovens regler om information og samtykke.

Information om behandling

Borgeren skal informeres om og acceptere en konkret behandling i forbindelse med den aktuelle sygdomssituation, før behandlingen iværksættes. Informationen skal gives af den person, der er ansvarlig for behandlingen.

Borgeren skal informeres om fordele og ulemper ved behandlingen, mulige alternativer til behandlingen og eventuelle konsekvenser af ikke at modtage behandling. Den som har informeret borgeren skal i plejebogen notere, hvilke informationer borgeren har fået om behandlingen.

Samtykke til behandling

Borgerens samtykke til behandling kan være enten skriftligt eller mundtligt. Det skal fremgå af plejebogen, hvad borgeren har givet samtykke til. Hvis borgeren ikke ønsker at modtage behandling eller ønsker at standse en given behandling, skal det også journalføres.

Er borgeren *varigt inhabil* som følge af nedsat psykisk funktionsevne, skal vedkommendes værge give samtykke til behandling. Hvis borgeren ikke har en værge, kan borgerens nærmeste pårørende give samtykke. Det skal i så fald noteres i journalen, hvem der har givet samtykke, og hvilke informationer vedkommende har fået.

Er der behov for *øjeblikkelig behandling* af en varigt inhabil borger eller af en borger, som er midlertidigt inhabil, f.eks. som følge af bevidstløshed, febevildelse eller lignende, kan behandlingen iværksættes uden samtykke. Det skal i så fald noteres i journalen, hvorfor behandlingen er indledt uden samtykke.

Information og samtykke til at videregive helbredsoplysninger

Helbredsoplysninger og andre fortrolige oplysninger om en borger er omfattet af tavshedspligt og må derfor som udgangspunkt ikke videregives til andre – heller ikke til borgerens pårørende – uden borgerens samtykke.

Information om at videregive helbredsoplysninger

Borgeren skal informeres om, hvilke oplysninger der vil blive videregivet, hvem de videregives til, og hvad formålet er med at videregive dem. Desuden skal det noteres i plejebogen, hvilke informationer der er givet til borgeren, og om borgeren har givet samtykke til videregivelsen.

Videregivelse med samtykke

Et samtykke til at videregive oplysninger skal være givet i forbindelse med det aktuelle behov for videregivelse og til et konkret formål for at være gyldigt. Et samtykke fra en rask borger til at videregive oplysninger til dem, som måtte have brug for oplysningerne, hvis han en dag skulle gå hen at blive syg, er derfor ikke tilstrækkeligt.

Når oplysninger videregives til *brug for behandling* af borgeren, kan samtykket være såvel mundtligt som skriftligt. Samtykket kan gives af borgeren til den, der indhenter oplysningerne eller til den, der videregiver dem.

Skal oplysningerne videregives til et *andet formål end behandling*, f.eks. sagsbehandling i forbindelse med en forsikrings sag, skal samtykket som udgangspunkt være skriftligt. Samtykket skal gives til den, som er i besiddelse af og skal videregive oplysningerne. Derudover bortfalder samtykket, når formålet med videregivelsen er opfyldt (f.eks. når sagen som oplysningerne er givet til afsluttes) dog senest 1 år efter samtykket blev givet (er sagen ikke afsluttet efter 1 år, skal der derfor et nyt samtykke til).

Kravet om, at samtykket skal være skriftligt, kan dog fraviges, hvis der i den konkrete situation er særlige omstændigheder, der gør, at det vil være urimeligt eller umuligt at kræve, at samtykket er skriftligt.

Hvis en borger mangler evnen til at give samtykke, kan vedkommendes værge eller nærmeste pårørende give samtykke til at videregive oplysninger, som er nødvendige for at kunne behandle borgeren. Hvis videregivelsen sker til et andet formål end behandling, er det kun værgen, som kan give samtykke.

Videregivelse uden samtykke

Der findes i lovgivningen en række muligheder for, at en sundhedsperson kan videregive helbredsoplysninger til myndigheder eller andre sundhedspersoner uden borgerens samtykke. Det kan f.eks. være når:

- Det er afgørende nødvendigt for øjeblikkelig behandling af en borger, som ikke selv kan samtykke, f.eks. på grund af bevidstløshed, jf. sundhedslovens § 41, stk. 2, nr. 4.
- En myndighed, som efter lovgivningen kan kræve sådanne oplysninger udleveret, har bedt om oplysningerne, jf. sundhedslovens § 43, stk. 2, nr. 1. F.eks. kan visitationskontorerne i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen med baggrund i retssikkerhedsloven kræve, at læger, sygeplejersker, sundheds- og plejepersonale og andre sundhedspersoner videregiver helbredsoplysninger, når oplysningerne er nødvendige for visitationens sagsbehandling.
- Det i et aktuelt behandlingsforløb er nødvendigt af hensyn til borgeren og videregivelsen sker under hensyntagen til borgerens interesser og behov, jf. sundhedslovens § 41, stk. 2, nr. 1. Denne mulighed kræver dog, at der er tale om et uafbrudt samlet behandlingsforløb, hvor den ene fortsætter eller følger op på en behandling, som en anden har iværksat, dvs. forskellige led i én og samme behandling. I sådanne tilfælde, hvor det vil virke helt uforståeligt for borgeren, hvis oplysninger, som er nødvendige for næste led i behandlingen ikke blev givet videre, kan dette ske uden at borgeren har afgivet samtykke.

Det kan være svært at afgøre, om der er tale om en situation, hvor oplysningerne må videregives uden samtykke, eller om hovedreglen skal følges. Derfor bør man, hvis det er muligt, informere borgeren, hvis man har tænkt sig at videregive oplysningerne. Hvis borgeren accepterer dette, har man dermed opnået et samtykke til videregivelsen, som selvfølgelig skal noteres i journalen.

Hvis oplysninger er videregivet uden samtykke, skal den, som har besluttet at videregive dem, notere i journalen, hvad der er videregivet, til hvem det er givet, og hvad formålet er. “

“1. februar 2008

Information og samtykke til at videregive oplysninger i Hjemmeplejen

Oplysninger om en borger som omhandler rent private forhold, som f.eks. helbredsoplysninger, oplysninger om race, religion, seksuelle og strafbare forhold, politisk tilhørsforhold, sociale problemer osv. er fortrolige oplysninger, som er omfattet af tavshedspligt.

Sådanne oplysninger må derfor som udgangspunkt ikke videregives til andre – heller ikke til borgerens pårørende – uden borgerens samtykke.

Information om at videregive helbredsoplysninger

Hvis en oplysning ikke må videregives uden borgerens samtykke, skal borgeren informeres om, hvilke oplysninger der vil blive videregivet, hvem de videregives til, og hvad formålet er med at videregive dem.

Desuden skal det enten fremgå af det skriftlige samtykke, eller hvis samtykket er mundtligt, noteres i plejeturnalen, hvilke informationer der er givet til borgeren, og om borgeren har givet samtykke til videregivelsen.

Videregivelse med samtykke

Et samtykke til at videregive oplysninger skal være givet i forbindelse med det aktuelle behov for videregivelse og til et konkret formål for at være gyldigt. Med andre ord skal der principielt indhentes samtykke hver gang der skal videregives fortrolige oplysninger. Et samtykke fra en rask borger til at videregive oplysninger til dem, som måtte have brug for oplysningerne, hvis han en dag skulle gå hen at blive syg, er derfor ikke tilstrækkeligt.

Samtykket bør af bevismæssige grunde være skriftligt. Men hvis der i den konkrete situation er særlige omstændigheder, der gør, at det vil være urimeligt eller uhensigtsmæssigt at kræve, at samtykket er skriftligt, er det tilstrækkeligt med et mundtligt samtykke. I så fald skal det dog noteres i plejeturnalen, hvilke oplysninger der er videregivet, hvorfor de er videregivet og til hvem.

Hvis en borger mangler evnen til at give samtykke, kan vedkommendes værge eller nærmeste pårørende give samtykke til at videregive oplysninger, som er nødvendige for at kunne behandle borgeren. Hvis videregivelsen sker til et andet formål end behandling, er det kun værgeren, som kan give samtykke.

Videregivelse uden samtykke

Der findes i lovgivningen en række muligheder for, at videregive fortrolige oplysninger til andre myndigheder/organer uden borgerens samtykke. Der kan således videregives oplysninger uden samtykke når:

- Når videregivelsen sker af grunde, der klart overstiger det hensyn, som begrundet hemmeligholdelsen, herunder hensynet til den oplysningerne angår. F.eks. hvis det er afgørende nødvendigt for øjeblikkelig hospitalsbehandling af en borger, som ikke selv kan samtykke, f.eks. på grund af bevidstløshed.
- En myndighed, der efter lovgivningen har ret til at få oplysningerne udleveret, har bedt om oplysningerne.
- Der videregives oplysninger til andre internt i sundheds- og Omsorgsforvaltningen og videregivelsen er nødvendige for at hjemmeplejen eller modtageren kan løse sin opgave.

Hvis oplysninger er videregivet uden samtykke, skal den, som har besluttet at videregive dem, notere i plejeturnalen, hvad der er videregivet, til hvem det er givet, og hvad formålet er. “

“1. februar 2008

Visitationens indhentelse og videregivelse af fortrolige oplysninger.

Denne vejledning er alene en vejledning om information og samtykke i relation til indhentelse og videregivelse af oplysninger. Andre forhold som samtykke til sundhedsmæssige behandling, tvangsanvendelse i forbindelse med flytning af borgere, der ikke kan samtykke, etc. Er undergivet andre regler.

Vejledningen er inddelt i tre afsnit

- 1 Krav til samtykke – hvad skal der til for at et samtykke er gyldigt?
- 2 Indhentelse af oplysninger – hvornår skal visitationen have samtykke til at skaffe oplysninger?
- 3 Videregivelse af oplysninger – hvornår skal visitationen have samtykke til at videregive oplysninger?

De bagvedliggende regler findes i forvaltningsloven, persondataloven, sundhedsloven og i lov om retssikkerheds og administration på det sociale område (retssikkerhedsloven).

1. Krav til samtykke

Et samtykke kan være mundtligt eller skriftligt afhængig af hvilken situation, der er tale om (se nærmere nedenfor). Er samtykket givet mundtligt, skal det noteres i sagen, hvad der er givet samtykke til.

Et samtykke kræver for at være gyldigt, at borgeren er informeret om følgende:

- Hvor oplysningerne indhentes fra/ eller videregives til.
- Hvilke oplysninger eller hvilken type oplysninger der er tale om.
- Hvad oplysningerne skal bruges til.

Et samtykke skal være givet i forbindelse med det aktuelle behov for videregivelse og til et konkret formål for at være gyldigt. Et samtykke fra en rask borger til at videregive oplysninger til ”dem, som måtte have brug for oplysningen, hvis han en dag skulle gå hen og blive syg”, er derfor ikke tilstrækkeligt.

En borger kan i henhold til forvaltningslovens § 8 vælge at lade sig repræsentere af en anden. I sådanne tilfælde må forvaltningen kræve, at repræsentanten har en fuldmagt fra borgeren. Der kræves som udgangspunkt ikke fuldmagt, hvis borgeren lader sig repræsentere af en advokat. Har borgeren valgt at have en partsrepræsentant, skal samtykket gives af denne.

Borgere, som ikke er habile (dvs. har en væsentlig nedsat psykisk funktionsevne, der betyder, at vedkommende ikke er i stand til at varetage sine egne interesser) har som oftest brug for en værge, som varetager borgerens interesser. Hvis borgeren har en sådanne, er det værge, som skal give samtykke. I særlige tilfælde, hvor borgeren ikke har en værge, men har et meget nært forhold til en pårørende, som normalt varetager borgerens interesser, vil denne person kunne repræsentere borgeren, og på dennes vegne kunne give et samtykke. En pårørende kan dog kun give samtykke til indhentelse af oplysninger efter retssikkerhedslovens § 11a (se afsnit 2 nedenfor), hvis den pårørende er værge for borgeren.

2. Indhentelse af oplysninger

Forvaltningen må kun indhente oplysninger, som er nødvendige for den opgave, der skal løses. Det betyder, at man i forbindelse med indhentelse af oplysninger skal præcisere, hvilke oplysninger der ønskes indhentet.

Reglerne om indhentelse af oplysninger afhænger af, hvor oplysningerne indhentes fra.

Fra andre forvaltninger i Københavns Kommune

Efter forvaltningslovens § 29 må man i ansøgningssager som udgangspunkt ikke må indhente oplysninger om ansøgerens rent private forhold uden samtykke fra borgeren. Af bevismæssige grun-

de bør samtykket være skriftligt. Men hvis det konkret må anses for urimeligt eller uhensigtsmæssigt at kræve et skriftligt samtykke, er det tilstrækkeligt med et mundtligt.

Rent private forhold er forhold som race, religion og hudfarve, politiske, foreningsmæssige, seksuelle og strafbare forhold samt oplysninger om helbredsforhold, væsentlige sociale problemer og misbrug af nydelsesmidler og lignende.

Der kan imidlertid indhentes oplysninger om private forhold uden borgerens samtykke, hvis en af følgende undtagelser i forvaltningslovens § 29 er til stede.

- Der er særlig hjemmel i lovgivningen, jf. § 29, stk. 2, nr. 2.
- Hensyn til borgeren – eller en tredjemand – overstiger klart borgerens interesse i at oplysningerne ikke indhentes, jf. § 29, stk. 2, nr. 3.

Oplysninger, der ikke er fortrolige, og som ikke vedrører private forhold, kan indhentes uden samtykke fra borgeren.

Udenfor Københavns Kommune

Efter § 11 i retssikkerhedsloven kan myndighederne anmode den borger, som søger om eller får hjælp, om at medvirke til at skaffe de oplysninger, som er nødvendige for at afgøre, hvilken hjælp de er berettigede til. Det vil i praksis sige, at borgeren kan bedes om de oplysninger, som vedkommende måtte være i besiddelse af.

Efter § 11a i retssikkerhedsloven kan myndigheden efter samtykke fra borgeren forlange, at visse andre giver oplysninger om den pågældende borger, som er nødvendige for sagens behandling. Det gælder også rent private og fortrolige oplysninger, som f.eks. læge- og sygehusjournaler.

Af bevismæssige grunde bør samtykket efter § 11a være skriftligt. Men hvis det er konkret må anses for urimeligt eller uhensigtsmæssigt at kræve et skriftligt samtykke, er det tilstrækkeligt med et mundtligt. Hvis borgerens samtykke er mundtligt, vil forvaltningen altid have pligt til at notere, hvad der er givet samtykke til (se afsnit 1).

Den gruppe, som myndigheden efter § 11a kan forlange oplysninger fra, er andre offentlige myndigheder, uddannelsesinstitutioner, sygehuse, læger, psykologer, autoriserede sundhedspersoner i øvrigt og personer, som handler på disses vegne, arbejdsløsheds-kasser, pengeinstitutter, arbejdsgivere og private, som udfører opgaver for det offentlige.

De nævnte myndigheder har herefter pligt til at udlevere de nødvendige oplysninger.

Borgerens medvirken er dog helt frivillig, og hvis borgeren afviser at medvirke, må sagen afgøres på det foreliggende grundlag, hvilket ofte kan være ensbetydende med et afslag på ansøgningen.

Retssikkerhedslovens § 11c giver mulighed for at fravige kravet i § 11a om samtykke til indhentelse af oplysninger. Denne undtagelsesmulighed er dog begrænset til ganske bestemte sagstyper, hvoraf kun sager om tilbagebetaling af sociale ydelser og sager om mellemkommunal refusion har interesse for SUF.

En anden undtagelse fra kravet om samtykke findes i retssikkerhedslovens § 11a, stk. 2, hvor det fremgår, at oplysninger om økonomiske forhold om den, der søger om eller får hjælp og dennes ægtefælle eller samlever, kan indhentes fra andre offentlige myndigheder og arbejdsløsheds-kasser uden borgerens samtykke.

Endelig kan kommunen og et sygehus efter § 12c i retssikkerhedsloven automatisk og uden borgerens samtykke udveksle oplysninger om indlæggelse og udskrivning fra sygehus til brug for rettelæggelsen af omsorgsopgaver m.v. efter kap. 16 i serviceloven, lov om forebyggende hjemmebesøg til ældre m.v. og sundhedsloven.

De oplysninger der konkret kan udveksles efter § 12c er; oplysning om patientens kommune-nummer, personnummer og sygehusafdeling, kontaktperson i kommunen, samt dato og tidspunkt for indlæggelsen og for udskrivningen, og hvad patienten er udskrevet til. Bestemmelsen giver ikke hjemmel til udveksling af oplysninger om diagnose, behandling eller medicinering.

3. Videregivelse af oplysninger

Videregivelse af egen drift

Visitationen er i et vist omfang nødt til på eget initiativ at videregive fortrolige oplysninger i forbindelse med sit arbejde. Det er blandt andet tilfældet, når visitationen videregiver oplysninger til dem, som udfører den ydelse, som borgeren er visiteret til, f.eks. et plejehjem eller en leverandør omfattet af fritvalgsordningen.

Det følger af forvaltningsloven og persondataloven, at der kun må videregives de oplysninger, som er nødvendige for sagen. Der skal derfor foretages en vurdering af, om det nu også er nødvendigt for opgavens varetagelse at videregive oplysningen.

Hvis det viser sig at være tilfældet, kan videregivelsen af de nødvendige oplysninger indenfor SUFs område ske uden krav om borgerens samtykke, jf. forvaltningslovens § 28, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 1. Det samme er tilfældet til andre forvaltninger indenfor kommunen og til de leverandører, som skal udføre de visiterede ydelser, fordi de i henseende til videregivelse af oplysninger anses som en del af den kommunale forvaltning, jf. retssikkerhedslovens § 43, stk. 3.

I det omfang visitationen har samtykke til at indhente oplysninger eller har hjemmel til at gøre det uden samtykke, må visitationen efter § 28, stk. 4 i forvaltningsloven også af egen drift videregive sådanne oplysninger, som er *nødvendige* for at visitationen kan få de oplysninger, der skal indhentes.

Videregivelse efter anmodning fra andre

Reglerne for hvornår visitationen efter anmodning fra andre må videregive rent private oplysninger afhænger af, om videregivelsen sker til brug for sundhedsfaglig behandling af borgeren (f.eks. til læge, sygehus, etc.), eller om det sker til et andet formål.

Videregivelse med henblik på behandling

Videregivelse kræver som udgangspunkt, at borgeren har givet samtykke til, at oplysningerne videregives. Det er tilstrækkeligt, at samtykket er mundtligt, men det i så fald skal noteres i sagen, at borgeren har givet samtykket mundtligt. Det er også tilstrækkeligt, at borgeren har givet sit samtykke til den, som beder om oplysningerne. I så fald må det noteres i sagen, hvem der oplyser, at de har fået samtykket.

Videregivelse uden samtykke af *helbredsoplysninger* kan ske i de tilfælde, der er nævnt i sundhedslovens § 41, f.eks. hvis:

- Det er afgørende nødvendigt for øjeblikkelig behandling af en borger, som ikke selv kan samtykke, f.eks. på grund af bevidstløshed, jf. sundhedslovens § 41, stk. 2, nr. 4.
- Videregivelsen er nødvendig af hensyn til borgeren, og den sker som led i et aktuelt behandlingsforløb under hensyntagen til borgerens interesser og behov, jf. sundhedslovens § 41, stk. 2, nr. 1.

Denne mulighed kræver dog, at der er tale om et uafbrudt samlet behandlingsforløb, hvor den ene fortsætter eller følger op på en behandling, som en anden har iværksat, dvs. forskellige led i én og samme behandling. I sådanne tilfælde, hvor det vil virke helt uforståeligt for borgeren, hvis oplysninger, som er nødvendige for næste led i behandlingen ikke blev givet videre, kan dette ske uden at borgeren har givet samtykke.

Det kan være svært at afgøre, om denne undtagelse kan anvendes eller om hovedreglen skal følges. Derfor bør man, hvis det er muligt, informere borgeren, hvis man har tænkt sig at videregive oplysningerne. Hvis borgeren accepterer det-

te, har man dermed opnået et samtykke til videregivelsen, som selvfølgelig skal noteres i sagen.

Oplysninger om indlæggelse på og udskrivning fra sygehus kan ske mellem kommunen og et sygehus uden borgerens samtykke (se beskrivelsen under afsnittet om indhentelse).

Videregivelse uden samtykke af *andre fortrolige oplysninger* kan ske i de tilfælde, der er nævnt i forvaltningslovens § 28, stk. 2. Det vil i praksis være:

- Videregivelsen sker af hensyn til varetagelse af private eller offentlige hensyn, der klart overstiger hensynet til de interesser, som begrunder hemmeligholdelse, herunder hensynet til den, oplysningerne angår.

Videregivelse til andet formål end behandling

Videregivelse kræver som udgangspunkt, at borgeren har givet samtykke til, at oplysningerne videregives. Samtykket skal som hovedregel være skriftligt, og bortfalder senest et år efter, det er givet. Videregives oplysninger efter anmodning fra en anden forvaltning i kommunen, er det tilstrækkeligt, at denne forvaltning har fået et mundtligt samtykke.

Visitationen kan videregive oplysningen uden samtykke, hvis en af følgende forhold er til stede:

- Myndigheden, som har anmodet om oplysningen, har i henhold til en lovbestemmelse ret til at få oplysningen, f.eks. retssikkerhedslovens § 11a.
- Videregivelsen sker af hensyn til varetagelse af private eller offentlige hensyn, der klart overstiger hensynet til de interesser, som begrunder hemmeligholdelse, herunder hensynet til den, oplysningerne angår, jf. fvl. § 28, stk. 1, nr. 3, sundhedsloven § 43, stk. 2, nr. 2, og persondataloven § 8, stk. 2, nr. 2.”

Derudover er vedlagt en vejledning til sundhedsfaglig dokumentation på plejehjem, revideret i april 2008. Følgende fremgår i bilag 2 om god forvaltningsskik:

”Tavshedspligt og videregivelse af oplysninger

Helbredsoplysninger og andre fortrolige oplysninger om en borger er omfattet af tavshedspligt og må derfor som udgangspunkt ikke videregives til andre – heller ikke til borgerens pårørende – uden borgerens samtykke.

Information om at videregive helbredsoplysninger

Borgeren skal informeres om, hvilke oplysninger der vil blive videregivet, hvem de videregives til, og hvad formålet er med at videregive dem. Desuden skal det noteres i plejeturnalen, hvilke informationer der er givet til borgeren, og om borgeren har givet samtykke til videregivelsen.

Videregivelse med samtykke

Et samtykke til at videregive oplysninger skal være givet i forbindelse med det aktuelle behov for videregivelse og til et konkret formål for at være gyldigt. Et samtykke fra en rask borger til at videregive oplysninger til dem, som måtte have brug for oplysningerne, hvis han en dag skulle gå hen at blive syg, er derfor ikke tilstrækkeligt.

Når oplysningerne videregives til *brug for behandling* af borgeren, kan samtykke være såvel mundtligt som skriftligt. Samtykket kan gives af borgeren til den, der indhenter oplysningerne eller til den, der videregiver dem.

Skal oplysningerne videregives til et *andet formål end behandling*, f.eks. sagsbehandling i forbindelse med en forsikrings sag, skal samtykket som udgangspunkt være skriftligt. Samtykket skal gives til den, som er i besiddelse af og skal videregive oplysningerne. Derudover bortfalder samtykket, når formålet med videregivelsen er opfyldt (f.eks. når sagen som oplysningerne er givet til afsluttes) dog senest 1 år efter samtykket blev givet (er sagen ikke afsluttet efter 1 år, skal der derfor et nyt samtykke til.)

Kravet om, at samtykket skal være skriftligt, kan dog fraviges, hvis der i den konkrete situation er særlige omstændigheder, der gør, at det vil være urimeligt eller umuligt at kræve, at samtykket er skriftligt.

Hvis en borger mangler evnen til at give samtykke, kan vedkommendes værge eller nærmeste pårørende give samtykke til at videregive oplysninger, som er nødvendige for at kunne behandle borgeren. Hvis videregivelsen sker til et andet formål end behandling, er der kun værgen, som kan give samtykke.

Videregivelse uden samtykke

Der findes i lovgivningen en række muligheder for, at en sundhedsperson kan videregive helbredsoplysninger til myndigheder eller andre sundhedspersoner uden borgerens samtykke. Det kan f.eks. være når:

- Det er afgørende nødvendigt for øjeblikkelig behandling af en borger, som ikke selv kan samtykke, f.eks. på grund af bevidstløshed, jf. sundhedslovens § 41, stk. 2, nr. 4.
- En myndighed, som efter lovgivningen kan kræve sådanne oplysninger udleveret, har bedt om oplysningerne, jf. sundhedslovens § 43, stk. 2, nr. 1.

F.eks. kan visitationskontorerne i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen med baggrund i retssikkerhedsloven kræve, at læger, sygeplejersker, sundheds- og plejepersonale og andre sundhedspersoner videregiver helbredsoplysninger, når oplysningerne er nødvendige for visitationens sagsbehandling.

- Det i et aktuelt behandlingsforløb er nødvendigt af hensyn til borgeren og videregivelsen sker under hensyntagen til borgerens interesser og behov, jf. sundhedslovens § 41, stk. 2, nr. 1.

Denne mulighed kræver dog, at der er tale om et uafbrudt samlet behandlingsforløb, hvor den ene fortsætter eller følger op på en behandling, som en anden har iværksat, dvs. forskellige led i én og samme behandling. I sådanne tilfælde, hvor det vil virke helt uforståeligt for borgeren, hvis oplysninger, som er nødvendige for næste led i behandlingen ikke blev givet videre, kan dette ske uden at borgeren har afgivet samtykke.

Det kan være svært at afgøre, om der er tale om en situation, hvor oplysningerne må videregives uden samtykke, eller om hovedreglen skal følges. Derfor bør man, hvis det er muligt, informere borgeren, hvis man har tænkt sig at videregive oplysningerne. Hvis borgeren accepterer dette, har man dermed opnået et samtykke til videregivelsen, som selvfølgelig skal noteres i journalen.

Hvis oplysninger er videregivet uden samtykke, skal den, som har besluttet at videregive dem, notere i journalen, hvad der er videregivet, til hvem det er givet, og hvad formålet er.”

5. DEN KONKRETE UNDERSØGELSE

5.1 Indledning

Borgerrådgiveren havde bedt om besvarelse af et spørgeskema fra forvaltningen til brug for undersøgelsen:

"...et spørgeskema som Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bedes distribuere til samtlige ældrekontorer og pensions- og omsorgskontorer samt samtlige af kommunens plejeboliger og ældreboliger med henblik på, at disse udfylder skemaet."

De modtagne spørgeskemaer fordeler sig således:

7 fra lokalområdekantorer, herunder visitationskontorer og Pension København

42 fra plejeboliger og ældreboliger

Således har jeg modtaget 49 spørgeskemaer til undersøgelse. Skemaerne findes som bilag i rapportens bilagdel bagest.

I det følgende gennemgås, hvorledes forvaltningen i praksis opfatter og forholder sig til sagsbehandlingstemaerne om tavshedspligt og videregivelse af oplysningerne.

5.2 Besvarelse af spørgeskemaer

Har plejeboligen/ældreboligen, lokalområdekantoret/Pension København udstukket retningslinjer for udveksling af oplysninger?

Ved besvarelsen af spørgsmålet har 33 af de adspurgte svaret bekræftende. 15 har svaret benægtende, og 1 har ikke besvaret spørgsmålet.

3, der svarede bekræftende, skriver, at der findes retningslinjer fra SUF eller via KKnet, samt at der foreligger et generelt krav til sundhedspersonale om tavshedspligt.

Ud af 48 besvarelser har 31,3 % oplyst ikke at have udstukket retningslinjer for udveksling af oplysninger.

Har plejeboligen/ældreboligen, lokalområdekantoret/Pension København adgang til tilstrækkelig information om lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger?

Ved besvarelsen af spørgsmålet har 43 af de adspurgte svaret bekræftende. 3 har svaret benægtende, og 3 har ikke besvaret spørgsmålet.

4, der har svaret bekræftende, skriver, at der findes adgang via schultz, KKnet, samt beskriver, at "vi kan nogen gange være i tvivl om vi forstår det vi læser", og at "vi holder os til den centrale fortolkning som kom i 2008".

Ud af 46 besvarelser er det 6,5 %, der ikke finder at have tilstrækkelig adgang til information om lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger.

Er plejeboligens/ældreboligens, lokalområdekantorets/Pension Københavns medarbejdere generelt i tvivl om, hvilke krav lovgivningen stiller i forbindelse med udveksling af oplysninger?

Ved besvarelsen af spørgsmålet har 10 af de adspurgte svaret bekræftende. 40 har svaret benægtende, og 2 har ikke svaret. 2 af de 3 besvarelser, der svarer både ja og nej, har følgende begrundelser:

- "Vi kunne måske blive skarpere til det"

- "Det handler så om at bruge redskaberne i mapper, net m.m."

2, der har svaret benægtende, skriver følgende:

- "Men spørgsmålet er om alle er lige bekendt med hele lovgivningen vedr. udveksling af fortrolige oplysninger."
- "Visitatorerne har været på kursus i vis. Udd. Herunder forvaltning af denne praksis. De er på dette område blevet undervist af jurister."

Ud af 47 besvarelser er medarbejderne hos 21,3 % generelt i tvivl om, hvilke krav lovgivningen stiller i forbindelse med udveksling af oplysninger.

Oplever plejeboligen/ældreboligen, lokalområdekantoret/Pension København, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger sinker processen og en hurtig indsats i de konkrete sager?

Ved besvarelsen af spørgsmålet har 33 af de adspurgte besvaret benægtende. 15 har svaret bekræftende, og 2 har ikke besvaret spørgsmålet. I af de adspurgte har svaret både ja og nej med den begrundelse, at "det afhænger helt af sagens karakter og borgernes habilitet".

I, der svarer benægtende, skriver, at "oftest drejer indhentning af samtykket sig om at en pårørende ikke har sendt det med ved ex. Klagesag – en enkelt opringning – og vi har oftest det skriftlige sammentykke et par dage efter."

I4, der svarer bekræftende, skriver følgende:

- "Af og til giver det problemer i forhold til, at f.eks. børn vil hjælpe den ældre. Her må vi afvente fuldmagt. Normalt er det ikke i akutte situationer, så det er kun en forlængelse af sagsbehandlingen."
- "Fx ved ordination af medicin."
- "Både og, - indhentning af samtykke samt dokumentere dem, kan til tider være tidskrævende."
- "Vi oplever ofte at beboere og pårørende oplever det meningsløst, at vi i hver enkelt tilfælde skal indhente samtykke til for dem fuldstændig nødvendig behandling og udveksling af oplysninger. I disse tilfælde forekommer det dem ulogisk, at der ikke kan afgives et generelt samtykke."
- "For at indhente samtykke til videreformidling af oplysninger, kan der gå tid med."
- "Lejlighedsvis i forbindelse med psykisk syge."
- "Ved bla. demente borgere kan det forsinke processen væsentlig og skabe etiske for medarbejderen. Problem ift. hvor meget en myndighedsperson kan fortælle en pårørende/naboer m.v. om problemstillingen i hjemmet når en videregivelse af oplysninger kunne bedre borgerens almene tilstand."
- "Særlige sager vedrørende borger, som pga. af sociale eller psykiske problemstillinger ikke har erkendelse af egne behov. Det kan være borgere som fx er hukommelsessvækket, som ikke ønsker kommunale ydelser, afviser hjælpen og hvor det kan være nødvendigt at opstarte et samarbejde med egen læge eller andre samarbejdspartnere. Herunder også udsætningsstruet borgere som ikke tidligere har modtaget kommunale ydelser."
- "I sager mellem SOF og SUF, hvor borgeren pga. større plejebæhov eller anden kompleksitet overgår fra den ene forvaltning til den anden, kan lovgivningen forsinke udveksling af oplysninger. Udveksling af oplysninger internt i SUF forsinke ikke sagerne. I sager hvor der er tale om "partshøring" bliver sagsbehandlingstiden altid længere. Der er ikke mange af disse sager." I sager hvor myndighed eller hjemmeplejen (for borgere i ældrebolig) bliver kontaktet, ofte pr telefon, af tredje part fx vicevært eller nabo, som oplyser, at borger fx er råbende, at der lugter fra lejligheden o. lign. vejledes vedkommende i, at opnå samtykke fra borgeren. Her kan der gå tid fra første henvendelse til forvaltningen har mulighed for at handle. I disse situationer udveksler sagsbehandler ingen oplysninger."

- "Både dokumentation og indhentning af evt. samtykke hos pårørende tager tid."
- "Ja det kan forekomme at kravet om samtykke erklæring kan sinke et behandlingsforløb. Det er dog mere undtagelsen end reglen."
- "Blandt beboerens pårørende kan der være uenighed om hvordan borgerens helbredsmæssige forhold skal varetages, selv om at vi beder om at der bliver peget på 1 person i samråd med beboeren. Hvis dette ikke er gjort mens beboeren var i stand til det, kan det være problematisk."
- "Der bliver mere skrivearbejde."

Af 47 besvarelser oplever 31,9 %, at lovgivningens krav sinker processen og en hurtig indsats i de konkrete sager.

Oplever plejeboligen/ældreboligen, lokalområdekantoret/Pension København, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør behandlingen af en sag? Fx fordi I ikke får de nødvendige oplysninger?

Ved besvarelsen af spørgsmålet har 36 af de adspurgte besvaret benægtende. 10 har svaret bekræftende, og 3 har ikke besvaret spørgsmålet.

6, der svarer bekræftende, skriver følgende:

- "Kan være en medvirkende årsag til at besværliggøre en sag."
- "I forbindelse med samarbejdet med andre forvaltninger i Københavns Kommune. I forhold til hospitalerne er der som regel ikke de helt store problemer."
- "Det kan være meget svært at få oplysninger fra egen læge, hospitaler etc. Det er svært at sige om det skyldes bestemmelserne eller andre faktorer spiller ind."
- "Hvis beboeren ikke vil have plejepersonalets viden omkring deres egen medicinændringer, og ikke selv kan administrere medicinen samt den problematik at ændringen jo ikke kan foretages førend der er nogen der fortæller om ændringen til plejepersonalet."
- "Oplysninger fra praktiserende læger kan være svære at få, med mindre de får honorar svarende til udstedelse af helbredsattest. Ofte udskrives beboere til rehabiliteringsafdelingen med forkert medicin, forkerte recepter m.m. Dette bevirker, at plejepersonalet hver gang skal spørge beboeren, om de må kontakte hospital eller egen læge."
- "Vi kan en sjælden gang have borgere fra SOF på akut pladser eller rehab pladser. SOF har ikke KOS og vi kan derfor have vanskeligheder med at få de rigtig oplysninger således at vi kan pleje borgeren korrekt."

1, der svarer benægtende, skriver følgende:

- "Generelt nej – der kan være tilfælde hvor vi forsinkes pga krav om samtykke fra de pårørende."

Af 46 besvarelser oplever 21,7 %, at lovgivningens krav generelt besværliggør behandlingen af en sag.

Oplever plejeboligen/ældreboligen, lokalområdekantoret/Pension København, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder?

Ved besvarelsen af spørgsmålet har 41 af de adspurgte besvaret benægtende. 6 har svaret bekræftende, og 3 har ikke besvaret spørgsmålet. 1 har svaret både ja og nej med følgende begrundelse: "det afhænger helt af sagens karakter og borgernes habilitet".

2, der har svaret bekræftende, skriver følgende:

- "Dialog er vejen."
- "Svaret er nej da vi kun er ude for den slags sager meget få gange."

2, der har svaret bekræftende, skriver følgende:

- "Når vi holder en tværfaglig "konference" med f.eks. e.l. forud for eller efter besøg hos beboeren, følger vi jo faktisk ikke lovens intention, hvis vi ikke samtidig sikrer os, at beboeren er klar over, at der kan foregå en samtale lægen og os imellem – og at beboeren samtidig giver sit samtykke til det."
- "Det kan være vanskeligt at få oplysninger fra eksempelvis SOF. SOF oplyser ikke psykiatriske diagnoser el. evt misbrug, primært alkohol."

Af 46 besvarelser oplever 13 %, at lovgivningens krav generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningenheder.

Beskriv hvordan det foregår, når en sagsbehandler indhenter oplysninger til brug for en konkret sag fra et lokalområdekontor/Pension København. Samme spørgsmål fik lokalområdekontoret/Pension København om indhentning af oplysninger fra ældrebolig/plejebolig.

- *Har plejeboligen/ældreboligen standardprocedurer, som sagsbehandleren skal følge?*
- *anvender plejeboligen/ældreboligen standardbreve?*
- *henvender plejeboligen/ældreboligen sig mundtligt/telefonisk eller skriftligt til den pågældende forvaltningenhed?*
- *indhenter plejeboligen/ældreboligen et samtykke fra den pågældende borger, som sagen vedrører?*

Ved besvarelsen af spørgsmålene har 42 af de adspurgte svaret, hvor 7 ikke har besvaret spørgsmålet.

Følgende beskrivelser fremgår:

- "Borgeren spørges altid, hos demente borgere spørges pårørende eller den som har ansvar for plejen (kan være en kontaktperson). Der er både mundtlige/telefoniske og skriftlige (brev/ mail) henvendelser. Vi har ikke skriftlige procedure, men indarbejdet en rutine. Vi har ikke standardbreve."
- "Det er typisk hospital og læger vi henvender os til. Det sker altid ud fra samtykke fra borgeren. Vi har haft undervisning vedr. hvorledes vi forholder os ved demente borgere. Det er kendt viden nu. Der sker altid en registrering i borgernes journal, KOS, ved henvendelse til ovennævnte. Det al ved såvel ved mundtlige som skriftlige henvendelser. Det er også kendt viden at der er undtagelse ved akut opstået sygdom, som kræver øjeblikkelig behandling."
- "Såfremt det bliver nødvendigt, vil vi indhente samtykke fra den pågældende borger."
- "Der bliver altid hentet samtykke fra beboeren eller dennes værge."
- "Vi har ingen standardprocedure. Vi anvender ikke standardbreve. Vi anvender både skriftlig og mundtlig henvendelse. Vi indhenter altid samtykke fra borgeren/værge."
- "Plejihjemmet indhenter samtykke fra den pågældende borger og pårørende informeres. Henvendelse sker telefonisk, p. mail og p. brev. Der noteres desuden i KOS et kort status referat."
- "Henvendelser sker oftest pr. telefon og ikke uden beboerens samtykke."
- "Vi har ikke endnu oplevet at indhente disse oplysninger, dels fordi
 - Borgerens pension og visitation er afgjort
 - Langt de fleste borger kan værge som varetager deres personlige og eller økonomiske interesser."
- "Der skal indhentes oplysninger skriftligt. Der er standard breve til disse formål. Henvendelser er altid skriftligt/elektronisk. Der indhentes samtykke af borger i den omfang der er muligt, og ellers af den der er peget på som stedfortræder."
- "Vi har kun haft enkelte borger sager, hvor en sagsbehandler har læret involveret – men vi gør det kun efter samtykke fra beboeren. Da det er en sag der stort set aldrig foregår har vi ikke standarder på området, men henholder os til

- forvaltningens pjece. Henvendelse vil i givet fald foregå både telefonisk og skriftligt.”
- ”Ad 1) Lokalområdekantoret har ikke lokale standardprocedurer, men anvender Sundheds – og Omsorgsforvaltningens juridiske vejledninger/procedurer som er let tilgængelige på KK-nettet og omskrevet fra jura-sprog til praktiske vejledninger med gode eksempler til bedre forståelse af praksis. Ad 2) Ved behandling af klager anvendes der ikke standardbreve for at indhente oplysninger. Ved klager skal der ofte både indhentes oplysninger fra visitationen og plejehjemmet for at kunne besvare klagen. Klagerne er meget individuelle, hvorfor det ikke giver mening med standardbreve. Der kan være tale om brug af vendinger i breve, som går igen fra brev til brev, såfremt der er tale om det samme juridiske aspekt. Indhentning af oplysninger mellem myndighed/visitation og hjemmepleje omkring ældre, som **bor i ældrebolig**, sker skriftligt gennem Københavns Kommunes Omsorgssystem (KOS) i AD-vis system fx ved ændrede plejebestanden, udskrivelse fra hospital o.lign. Ad 3) Når det drejer sig om ændringer i plejebestanden og andre ydelser for borgere, **som bor i ældrebolig** sker indhentning af oplysninger mellem myndighed/visitation og hjemmeplejen oftest skriftligt gennem Københavns Kommunes Omsorgssystem (KOS). Der kan også indhentes oplysninger pr. telefon af hensyn til hurtig sagsbehandling. Ved ændring/justering af plejebestanden, når **borgeren bor på plejehjem**, henvises til ”den centrale visitation” for arbejds gange ved indhentning af oplysninger (adm. omlagt i foråret 09 i SUF). Ad 4) Klager/henvendelser som kommer fra borger eller pårørende omhandler ofte flere problemstillinger. Det er her i borger/pårørendes interesse, at der indhentes oplysninger for at kunne behandle sagen. Forvaltningens ønske er, at henvender modtager ét samlet svar fra forvaltningen, frem for, at hver organisatoriske enhed sender sit svar. Ved ændret plejebestanden vil der være tale om oplysninger, som videregives under hensyn til borgerens interesse – hvor den ene følger op på den andens iværksættelse, og det må opfattes som en selvfølge for borgeren, at der er sammenhæng mellem et øget plejebestanden og en øget ydelsestildeling. Er sagen rejst af andre end borgeren selv indhentes borgerens samtykke. Sagsbehandleren behøver ikke samtykke for at indhente oplysninger, så længe der ikke involveres uvedkommende personer eller personer uden for SUF – der vil ikke være tale om videregivelse af oplysninger. Rejser klagen alene af pårørende sikres altid skriftligt eller mundtligt samtykke fra borgeren – og dog – Ringer datter om små justeringer i ydelserne fx ved at nedre toilett i sengen omlægges til brusebad – opfattes ændringen som værende indenfor den eksisterende hjælp – og der indhentes ikke samtykke fra borgeren.”
 - ”Myndigheden vedrørende borger, som bor på et plejehjem, er placeret centralt, og derfor er opgaver vedr. disse borgere placeret centralt. **Denne besvarelse gælder derfor kun borgere som bor i Ældrebolig.** – Der er ikke udarbejdet en standard procedure for indhentning af oplysninger. Det er en vurdering af den enkelte sag, hvilken type oplysninger, der er behov for at indhente. Der anvendes standardbreve ved anmodning om et hjælpemiddel. Indhentning af oplysninger sker mundtligt som skriftligt afhængig af den konkrete sag. – Som udgangspunkt henvender vi os skriftligt til den pågældende forvaltningsenhed, medmindre det drejer sig om en presserende sag. – Der indhentes altid et skriftligt eller mundtligt samtykke fra borger, hvor borger samtidigt oplyses om at oplysninger gemmes elektronisk. Indhentes et mundtligt samtykke, dokumenteres dette i borgers elektroniske journal.”
 - ”Ved boligsager hvor der skal indhentes yderligere oplysninger i sagen, informeres borger om dette. Hvis borger ikke ønsker at give sit tilsagn, vurderes sagen ud fra de foreliggende oplysninger og der gives en skriftlig afgørelse hvor baggrunden for beslutningen beskrives. Hvis borger giver tilsagn til, at der kan indhentes oplysninger fra andre instanser, beskrives dette i borgers sag hos visitatorerne, ergoterapeuterne indhenter skriftlig afgørelse med underskrift. Borgers gøres bekendt med hvilken oplysninger der søges aktindsigt i og hos hvem

disse søges. Ved afgørelserne skrives der ind hvad der lægger til grund for afgørelsen, bl.a. om der er indhentet oplysninger, hvad disse oplyste og hvordan disse lægges til grund for afgørelsen. Der er beskrevet procedure for processen i visitationen og standartbreve til dette hos ergoterapeuterne. Alle henvendelser hvor der bedes om borgeroplysninger fra anden forvaltning eller fx egen læge foregår på skrift og altid med borgers tilsagn.”

- ”Da myndighedskontoret har fælles journal med plejehjemmene kan vi inden for egen bydel i forvaltningen følge borgers sag. Ved anmodning fra anden forvaltning spørger vi ind til om borger har givet tilsagn til videregivelse af oplysninger. Hvis borgeren er i vores regi ringer vi borger op og spørger om vi må videregive de søgte oplysninger. Der findes ingen standardprocedure beskrevet på dette område.”
- ”Vi er ikke sikre på, hvad spm indebærer. Vi behandler ikke konkrete sager fra en ældre- el. plejeboliger, men vi behandler ansøgninger til disse. Boliger under 65 behandler ansøgninger om boliger i SUF regi til borgere under 65. I disse sager indhentes relevante oplysninger enten telefonisk, skriftligt el. hos borger selv. Samtykket er indeholdt i selve ansøgningen. Der bruges standard breve. Udskrivningskoordinatorerne behandler ansøgninger til ældre – og plejeboliger. Dette foregår mens borger er indlagt og der er altid personlig kontakt mellem udskrivningskoordinator og borger. Borger har i forbindelse med indlæggelsen givet samtykke til at der udveksles oplysninger mellem kommunen og hospitalet. Der bruges standard breve i forbindelse med afgørelser.”
- ”Samtykke skal indhentes hos borger med eksakt beskrivelse af formål og modtager. Dette beskrives i KOS hvis mundtlig – ellers gives oplysninger videre med underskrift fra borger.”
- ”Hovedparten af henvendelser mellem os og visitationen/pladsanvisningen foregår via KOS – Københavns Omsorgs System, hvor alt er standardiseret. I enkelte tilfælde har vi telefonisk kontakt med den pågældende myndighed, ligesom vi i nogle tilfælde gør brug af skriftlig kommunikation. Vi indhenter ikke samtykke inden kommunikation med pensions- og omsorgskontoret.”
- ”Vi har ingen standardprocedurer eller breve. Vi henvender os primært gennem KOS til visitationen. Ved kontakt til sagsbehandler på pensionskontoret henvender vi os primært telefonisk. Vi indhenter som udgangspunkt ikke samtykke til revisitationer. Vi kontakter kun sagsbehandler efter foregående samtykke med beboer med mindre det handler om værgemålsansøgninger.”
- ”IRP har ikke standardbreve eller standard procedure. Individuel sagsbehandling. Tlf. / skriftlig henvendelse afh. af problematik. Generel samtykkeerklæring fra beboeren.”
- ”Standard procedurer indenfor KOS – Beboeren skal altid give samtykke.”
- ”Har ikke haft standard procedure, men overvejer pt. standarder for området. Det forekommer at vi også bruger mundtligt samtykke, hvilket dok. i KOS. Vi kan dog bedst lide det skriftlige, fremadrettet. Erfarer vi. Vi henvender os som oftest skriftligt. Det hele for at kvalitetssikre området.”
- ”Det bør være sagsbehandler/pensions- og omsorg, der har udarbejdet standardprocedurer for, hvordan henvendelse skal ske parterne i mellem. – (A) har kun være nødsaget til at henvende sig til en sagsbehandler 2 gange. Henvendelserne var pr. telefon. – Og efter mundtligt samtykke fra borger henholdsvis værge.”
- ”Vores kontor er inden for egen forvaltningsenhed. Vi er et kommunalt plejehjem.”
- ”Procedure: Den grundlæggende og altid gældende tavshedspligt. Standardbrev: Nej. Henvendelser: Mundtlige og skriftlige. Samtykke: Beboere eller pårørende altid involverede i en henvendelse. Beboerens tilsagn eller ønske dokumenteres i KOS.”
- ”Ved indhentet samtykke kan man indhente oplysninger via borgerens elektroniske journal (KOS). Der er altid indhentet samtykke fra den pågældende borger eller pårørende før personalet udtaler sig i den konkrete sag.”

- "Vi har ikke standardbreve, men indhenter de nødvendige oplysninger ud fra de individuelle behov som sagsbehandlingen kræver. Der indhentes altid samtykke fra borgeren, som berøres af sagen."
- "(A) har udarbejdet Best Practice for "Trygge flytteforløb". Vi har standardbreve, men ikke for denne type sager. Kan være både mundtlig, telefonisk og skriftligt. Skriftlig er mest sjælden. Ja. Søger eventuelt værgemål.

Jeg bemærker, at der synes at være et vist overlap mellem besvarelsene i dette og nedenstående spørgsmål.

Hvordan ekspederer plejeboligen/ældreboligen en anmodning om oplysninger fra et lokalområdekantor/Pension København? Samme spørgsmål fik lokalområdekantor/Pension København om en anmodning om oplysninger fra ældrebolig/plejebolig.

- Har plejeboligen/ældreboligen standardprocedurer, som I skal følge?
- anvender plejeboligen/ældreboligen standardbreve?
- henvender plejeboligen/ældreboligen sig mundtligt/telefonisk eller skriftligt til den pågældende forvaltningsenhed?
- indhenter plejeboligen/ældreboligen et samtykke fra den pågældende borger, som sagen vedrører?

Ved besvarelsen af spørgsmålene har 44 af de adspurgte svaret, hvor 5 ikke har besvaret spørgsmålene.

Følgende beskrivelser fremgår:

- "Den hyppigste kontakt vi har med PO kontoret er visitatorerne der visiterer på plejehjemmet. Der deltager borgeren altid og pårørende bliver altid indbudt til at deltage. Vi har også spørgsmål af afklarende karakter der ikke er personrelateret."
- "Vi har ingen standardprocedure. Vi anvender ikke standardbreve. Vi anvender både skriftlig og mundtlig henvendelse. Vi indhenter altid samtykke fra borgeren/værge."
- "Vi har ingen standardprocedure. Vi har ingen standardbreve. Henvendelse eller anmodning af oplysninger afgives ikke uden borgerens samtykke."
- "Det vi bliver anmodet om er funktionsvurderinger af visitationen i relation til midlertidige pladser og det er i relation til § 129 sager, da borgeren ikke kan samtykke og der beskikket værge. Værgen forespørges, som oftes pr. telefon."
- "Der anvendes KOS systemet og tilhørende advis system. Der er standard breve. Der indhentes samtykke af borger."
- "(A) henvender sig som regel telefonisk, i først omgang ,efter at have fået tilladelse / samtykke fra beboeren. Ved skriftlig henvendelse bruges / udformes ofte brev efter standard. Det er yderst sjældent at vi har behov for kontakt med eks. pensionsteamet."
- "Ad 4) Samtykke. Ved videregivelse af oplysninger til anden forvaltning fx SOF har sagsbehandler notatpligt i forhold til at notere: Hvilke oplysninger er videregivet, Hvem er oplysningerne videregivet til, Hvorfor er oplysningerne videregivet. I daglig praksis er det ikke altid, at sagsbehandlerne får noteret på alle tre områder, men alene, at borger er informeret om, at oplysningerne er videregivet."
- "Denne besvarelse gælder kun borgere som bor i Ældrebolig. – Der er ikke udarbejdet en standardprocedure, som kontoret skal følge, der foretages en individuel vurdering i hver enkelt sag. – Nej der anvendes ikke standard breve. – Henvendelse sker både mundtligt og skriftligt. Dokumentation er samlet i samme elektroniske journal. Det vil sige at visitationen, hjemmeplejen, træningscenter mv. har adgang til samme elektroniske borger journal."
- "I meget få tilfælde i forbindelse med indlæggelser kan det ske at Udskrivningskoordinatorene efter aftale med borger indhenter oplysninger til brug for be-

handlingen på hospitalet på plejehjemmene. I forbindelse med borgere der bor i ældreboliger indhentes om nødvendigt oplysninger hos hjemmeplejen. Samtykke hertil indhentes af hospital. Hjemmepleje/plejehjem og hospital opfattes i disse sammenhænge som samme behandlingsrum. Oplysningerne fra hjemmeplejen/plejehjem er nødvendige for behandlingen på hospitalet og hjemmeplejen er afhængig af oplysninger fra.”

- ”Det bør være ældrekontor/pensions- og omsorg, der har udarbejdet standard-procedurer for, hvordan henvendelse skal ske parterne i mellem. – Hvor det er nødvendigt at kontakte visitatorerne/pensions- og omsorg er dette sket skriftligt via ad vis i KOS: - Og efter indhentning af mundtligt samtykke.”
- ”Vi har haft tilfælde hvor en klage fra pårørende eller venner er sendt til borgmesteren. Ældrekontoret har bedt om en udtalelse hvor vi har bremset klagen fordi den pågældende borger ikke havde klaget eller ønskede det. Det har ikke altid været velset. Vi har tilfælde hvor en pårørende som har fået besøgsforbud af værgeren bliver ved med at kontakte os og vil have informationer. Vi afviser til trods for at det giver ret så meget aggressivitet fra den pågældende. Den samme pårørende har fået en præst sat i gang en anden kommune ringede til os.”
- ”Procedure: Eneste henvendelse jeg kan komme i tanke om er revisitationer. Beboeren informeres. Visitator har adgang til beboerens data. Standardbrev: Nej. Henvendelser: Mundtlige og skriftlige. Samtykke: Visitator besøger beboeren. Beboeren får afgørelsen. Lokalområdekantoret har aldrig henvendt sig vedr. en enkeltperson.”
- ”Alt samarbejde foregår via elektronisk kommunikation i KOS.”

Jeg bemærker, at der synes at være et vist overlap mellem besvarelsene i dette og ovenstående spørgsmål.

Pr. 1. juli 2009 reguleres al udveksling af oplysninger mellem forvaltningsmyndigheder af persondataloven. Forvaltningslovens § 28 er således blevet ændret pr. 1. juli 2009. Har I modtaget generel information om de nye reglers anvendelse i forbindelse med denne lovændring?

Ved besvarelsen af spørgsmålet har 26 af de adspurgte besvaret benægtende. 17 har svaret bekræftende, og 8 har ikke besvaret spørgsmålet. 2 har svaret både ja og nej med følgende begrundelser, at ”vi har fået anvist hvor vi kan hente oplysninger. Vi har de tidligere informationer som skal rettes til”, samt ”vi holder os ajour via KKnet.”

Følgende bemærkninger fremgår ved besvarelsen af dette spørgsmål:

- ”Tilgængelig på intranettet.”
- ”Vi følger lovgivningen som er udmeldt på udd.”
- ”Har fundet det på nettet.”
- ”Kan se det i Schultz.”

Af 41 besvarelser har 41,5 % oplyst ikke at have modtaget generel information om de nye reglers anvendelse i forbindelse med lovændringen pr. 1. juli 2009.

Øvrige bemærkninger

I spørgeskemaerne var der mulighed for at tilføje yderligere oplysninger. Disse er gengivet nedenfor:

- ”Der er altid mulighed for at finde hjælp i tvivlsspørgsmål , enten via kontakt til jurist eller via udførlige vejledninger på Sundhedsforvaltningens intranet samt lovgivningsmateriale.”
- ”Den generelle information kunne gøres tydeligere i form af nyhedsbrev til personalet. SUF net er faktisk et kompetent sted at hente informationer, men skal profileres / brandes mere tydeligt.”

- "Der kan være megen tvivl om hvornår /hvordan man må videregive oplysninger. I Sundhedsforvaltningens regi hvor flere kontorer kan trække oplysninger på beboerne, kan tvivlen om, hvilke oplysninger der kan/må videregives let opstå."
- "Der har i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen været fokus på bl.a. Forvaltningsloven, Retssikkerhedsloven og Persondataloven, og disse lovgivninger har indgået i undervisning på KUPO-kurser samt visitatoruddannelse."
- "Det anbefales at inddrage sundhedsloven i tilsvarende undersøgelser. I henhold til Sundhedsstyrelsen og embedslægeinstitutionen m.fl, skal plejepersonalet honorere samt efterleve sundhedsloven ift samtykke, tavshedspligt og aktindsigt. Blandt andet da Sundhedsloven er Lex Specialis og forvaltningsloven er Lex Generalis."
- "Man kan spørge sig selv om KOS lever op til alle disse krav. Gud og hver mand kan gå ind og læse om den enkelte beboers ble størrelse, ønsker og vaner osv. Det har vi det noget anstrengt med. Med hvilken begrundelse skal f.eks Omsorgstandplejen kunne læse om fru Jensens afføringsvaner, det kommer sådan set ikke tandplejeren ved når hun skal rette på en protese."

5.2.1 Opsamling og bemærkninger til besvarelserne

Det generelle billede af undersøgelsen viser, at Sundheds- og Omsorgsforvaltningens decentrale enheder ikke i almindelighed oplever lovgivningens krav om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger som en hindring for sagsbehandlingen.

Ligeledes har flertallet oplyst at have adgang til retningslinjer fra direktionen og information om reglerne.

31,3 % oplyser, at de ikke har udstukket retningslinjer for udveksling af oplysninger. Flertallet har oplyst, at de har adgang til retningslinjer og information om reglerne. 6,5 % af de adspurgte enheder har oplyst, at de ikke mener at have tilstrækkelig adgang til information.

Imidlertid har 21,3 % oplyst at være generelt i tvivl om, hvilke krav lovgivningen stiller til udvekslingen af oplysninger.

41,5 % har oplyst ikke at have modtaget generel information om de nye reglers anvendelse i forbindelse med lovændringen pr. 1. juli 2009, hvilket ikke harmonerer med det oplyste om, at forvaltningen rent faktisk har oplyst herom.

31,9 % oplever, at lovgivningens krav sinker processen og en hurtig indsats i de konkrete sager, mens 21,7 % oplever, at lovgivningens krav generelt besværliggør behandlingen af en sag.

Der eksisterer således et ikke ubetydeligt mindretal blandt enhederne, der oplever, at lovgivningens krav ved videregivelse af oplysninger besværliggør og sinker sagsbehandlingen.

Ud fra besvarelserne kan følgende konstateres om den typiske sagsgang ved indhentning af oplysninger til brug for en konkret sag fra en anden decentral myndighed:

For de flestes vedkommende anvendes både telefoniske og skriftlige henvendelser. Som hovedregel indhentes altid samtykke fra borgeren. De fleste anvender skriftligt samtykke af sikkerhedshensyn. Det er min antagelse, at der med sikkerhed tænkes på bevisspørgsmålet. De færreste anvender standardprocedure, men langt de fleste anvender KOS som styringssystem.

Ud fra besvarelserne kan følgende konstateres om den typiske sagsgang ved ekspedition af en anmodning om oplysninger fra en decentral myndighed:

De fleste henviser til gennemgangen af ovenstående sagsgang, samt anvendelsen af KOS som styringssystem.

Besvarelsene viser, at samarbejdet med Socialforvaltningen i nogen grad vanskeliggøres af, at Socialforvaltningen ikke anvender KOS. Dog er det kun et lille mindretal på 13 % af de adspurgte enheder, der finder, at lovgivningens krav generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder.

5.3 Forvaltningens vurdering

Som det fremgår i kapitel 2 indhentede Borgerrådgiveren også en udtalelse fra Sundheds- og Omsorgsforvaltningens direktion. Udtalelsen er afgivet efter, at plejeboligerne/ældreboligerne samt lokalområdekantorerne/Pension København har afgivet deres besvarelser, hvorfor direktionen har haft mulighed for at tage disse i betragtning.

”Hvorvidt forvaltningen har retningslinier for udveksling af oplysninger i forvaltningen, herunder mellem botilbud, de decentrale centre og centralforvaltningen?”

Forvaltningen har oplyst følgende herom:

”Forvaltningen har som nævnt udarbejdet vedlagte vejledninger, der kan læses på kknnet af alle enheder. Det er Vejledning til Sundhedsfaglig dokumentation på plejehjem, Vejledning til visitationens indhentelse og videregivelse af fortrolige oplysninger. Vejledning til information og samtykke for hjemmesygepleje, plejehjem og træningscentre, Vejledning til information og samtykke til at videregive fortrolige oplysninger i hjemmeplejen. Oplysningerne behandles typisk i KOS, hvor personalet skal have læse- eller læse- og skriveadgang for at kunne behandle disse.”

”Hvordan sikrer forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger mellem botilbudene, de decentrale centre og centralforvaltningen overholdes?”

Forvaltningen har oplyst følgende herom:

”Forvaltningen har som nævnt udarbejdet vedlagte vejledninger, der kan læses på kknnet af alle enheder. Forvaltningen følger op i det omfang det viser sig at være nødvendigt i forbindelse med konkrete sager. Derudover modtager juridisk afdeling løbende spørgsmål om denne type af sager, og bistår således til forståelse om den praktiske anvendelse af reglerne, hvilket også kan medføre opfølgning i nødvendigt omfang.”

”Hvordan sikrer forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger mellem Socialforvaltningen og en anden af kommunens forvaltninger overholdes?”

Forvaltningen har oplyst følgende herom:

”Forvaltningen har som nævnt udarbejdet vedlagte vejledninger, der kan læses på kknnet af alle enheder. Forvaltningen følger op i det omfang det viser sig at være nødvendigt i forbindelse med konkrete sager. Derudover modtager juridisk afdeling mange spørgsmål løbende om denne type af sager, og bistår således til forståelse og brug af reglerne, hvilket også kan medføre opfølgning i konkrete situationer.

Bortset fra sager, hvor forvaltningen samarbejder med Socialforvaltningen er det meget få oplysninger, der udveksles mellem kommunens forvaltninger, som er omfattet af lovgivningens særlige bestemmelser om personoplysninger.

Sager om aktindsigt, der vedrører flere forvaltninger og derfor koordineres i Borgerrepræsentationens sekretariat, kan i enkelte tilfælde vedrøre personoplysninger, og ekspeditionen heraf går da via juridisk afdeling.”

”Oplever forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger sinker processen for en hurtig indsats i de konkrete sager, når det drejer sig om indhentelse af oplysninger internt i forvaltningen mellem decentrale enheder og centralforvaltningen?”

Forvaltningen har oplyst følgende herom:

”Det er forvaltningens opfattelse, at en hurtig indsats med overholdelse af lovgivningens krav i langt de fleste tilfælde kan ske uden unødigt forsinkelse ved udveksling og indhentelse af oplysninger internt i forvaltningen og mellem decentrale enheder og centralforvaltningen.”

”Oplever forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger sinker processen for en hurtig indsats i de konkrete sager, når det drejer sig om indhentelse af oplysninger mellem Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og en anden af kommunens forvaltninger?”

Forvaltningen har oplyst følgende herom:

”I det omfang en proces er forsinket ved indhentelse eller udveksling af oplysninger mellem Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og en anden af kommunens forvaltninger, skyldes det efter forvaltningens opfattelse i overvejende grad ikke lovgivningens krav, men i højere grad praktiske forhold for eksempel ved, at der konkret går tid med at indhente samtykke.”

”Oplever forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør behandlingen af en sag?”

Forvaltningen har oplyst følgende herom:

”Forvaltningen oplever ikke, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør behandlingen af en sag. Typisk kan indhentning af samtykke ske samtidigt med, at forvaltningen i øvrigt modtager oplysninger til sagens oplysning fra borgeren.”

”Oplever forvaltningen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder?”

Forvaltningen har oplyst følgende herom:

”Forvaltningen oplever ikke, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder.”

”Hvilke eventuelle initiativer har forvaltningen iværksat for at implementere ændringen af forvaltningslovens § 28, som trådte i kraft den 1. juli 2009?”

Forvaltningen har oplyst følgende herom:

”Forvaltninger har udover, at medtage lovændringen i lovkataloget, der sendes til alle ledere og lægges på kknnet, ikke iværksat initiativer for at implementere ændringen af forvaltningslovens § 28, som trådte i kraft den 1. juli 2009. Forvaltningen har planlagt at opdatere forvaltningens vejledninger, så de stemmer overens med lovændringen.

Forvaltningen skal i øvrigt bemærke, at det fremgår af ”Regeringens plan for mindre bureaukrati i kommuner og regioner oktober 2009”, at regeringen ønsker at forenkle reglerne for udveksling af personoplysninger og vil samtidig ophæve alle unødvendige særregler. Samtidig tilkendegives det, at et konkret forslag til regelforenklning vil ligge klar i marts 2010. Forvaltningen vil følge de påtænkte tiltag tæt, herunder mulige lovændringer, med henblik på implementering af eventuelle nye regelsæt og samtidig benytte anledninger til, at der fortsat sikres fokus på regelområdet.”

5.4 Opsamling og konklusioner

5.4.1 Generelle bemærkninger

Det generelle billede af undersøgelsen viser, at Sundheds- og Omsorgsforvaltningens decentrale enheder ikke i almindelighed oplever lovgivningens krav om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger som en forhindring for sagsbehandlingen.

Ligeledes har flertallet oplyst at have adgang til retningslinjer fra direktionen og information om reglerne.

5.4.2 Konkrete problemstillinger

Tallene i () er resultaterne af en tilsvarende undersøgelse ved Socialforvaltningen.

Er der kendskab til og forståelse af reglerne om videregivelse?

31,3 % (45,6 %) oplyser, at de ikke har udstukket retningslinjer for udveksling af oplysninger. Flertallet har oplyst, at de har adgang til retningslinjer og information om reglerne. 6,5 % (19,3 %) af de adspurgte enheder har oplyst, at de ikke mener at have tilstrækkelig adgang til information.

Imidlertid har 21,3 % (33,9 %) oplyst at være generelt i tvivl om, hvilke krav lovgivningen stiller til udvekslingen af oplysninger.

41,5 % (33,3 % dog baseret på 6 besvarelser) har oplyst ikke at have modtaget generel information om de nye reglers anvendelse i forbindelse med lovændringen pr. 1. juli 2009, hvilket ikke harmonerer med det oplyste om, at forvaltningen rent faktisk har oplyst herom. Jeg går ud fra, at den cirkulerede information enten er blevet overset i mængden eller glemt igen.

Forvaltningen bør under alle omstændigheder fortsat være opmærksom på at vejlede om reglerne og om, hvor der er hjælp at hente i tvivlstilfælde.

Jeg noterer mig, at forvaltningen i brev af 14. marts 2011 oplyser, at forvaltningen vil benytte Borgerrådgiverens rapport til på ny at vejlede om reglerne og oplyse om, hvor der er hjælp at hente i tvivlstilfælde, herunder at synliggøre det tilgængelige materiale om reglerne.

Skaber den praktiske anvendelse af reglerne problemstillinger hos de decentrale enheder?

31,9 % (26,3 %) af de adspurgte enheder finder, at lovgivningens krav sinker processen og en hurtig indsats i de konkrete sager, mens 21,7 % (15,8 %) finder, at lovgivningens krav generelt besværliggør behandlingen af en sag.

Der eksisterer således et ikke ubetydeligt mindretal blandt enhederne, der finder, at lovgivningens krav ved videregivelse af oplysninger besværliggør og sinker sagsbehandlingen.

Ud fra besvarelserne kan følgende konstateres om den typiske sagsgang ved indhentning af oplysninger til brug for en konkret sag fra en anden decentral myndighed samt ved ekspedition af en anmodning om oplysninger fra en decentral myndighed:

For de flestes vedkommende anvendes både telefoniske og skriftlige henvendelser. Som hovedregel indhentes altid samtykke fra borgeren. De fleste anvender skriftligt samtykke af sikkerhedshensyn. Jeg forstår dette således, at der med sikkerhed tænkes på bevisspørgsmålet. De færreste anvender standard-procedurer, men langt de fleste anvender KOS som styringssystem.

Besvarelserne viser en fremherskende opfattelse af, at anvendelsen af KOS som styringssystem letter og systematiserer videregivelse af oplysninger i forvaltningen, således at det i reglen er en smidig proces.

Adgangen til udveksling af personoplysninger inden for den kommunale enhedsforvaltning er forholdsvis smidig, men når der er tale om videregivelse indenfor sundhedslovens system stilles skrappe krav, hvorfor der ofte skal indhentes samtykke fra de pågældende borgere.

Besvarelserne viser, at samarbejdet med Socialforvaltningen i nogen grad vanskeliggøres af, at Socialforvaltningen ikke anvender KOS. Dog er det kun et lille mindretal på 13 % (19,3 %) af de adspurgte enheder, der finder, at lovgivningens krav generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder.

Hvordan er samarbejdet om information mellem direktionen og de decentrale enheder?

Direktionen har udarbejdet en række vejledninger til rådighed på KKnet for de decentrale enheder om anvendelsen af reglerne om tavshedspligt og videregivelse, herunder Vejledning til Sundhedsfaglig dokumentation på plejehjem, Vejledning til visitationens indhentelse og videregivelse af fortrolige oplysninger, Vejledning til information og samtykke for hjemmesygepleje, plejehjem og træningscentre samt Vejledning til information og samtykke for hjemmesygepleje, plejehjem og træningscentre.

Det er min opfattelse, at det er tale om præcise, tilstrækkeligt dækkende og let tilgængelige vejledninger. Imidlertid var der ved forvaltningens besvarelse i 2009 tale om 1 ½ år gamle vejledninger fra februar og april 2008, således at der ikke ved lovændringens ikrafttræden den 1. juli 2009 lå opdaterede vejledninger klar.

Jeg anbefaler generelt, at forvaltningen opdaterer vejledningerne med kortere intervaller, når der sker ændringer i lovgrundlaget.

Jeg noterer, at det var forvaltningens intention ved besvarelsen i brev af 20. oktober 2009 at opdatere vejledningerne. Jeg noterer mig, at forvaltningen i brev af 14. marts 2011 oplyser, at forvaltningen vil benytte Borgerrådgiverens rapport til samtidig at opdatere vejledningerne.

Jeg noterer, at det ved besvarelsen i brev af 20. oktober 2009 var forvaltningens intention ultimo 2009 at starte udgivelsen af nyhedsbreve fra Juridisk afdeling samt at opdatere juraportalen på KKnet, idet direktionen ønskede at sikre, at informationen om lovgivningen fra centralt hold ramte målgruppen.

Udgivelsen af nyhedsbrevene fra Juridisk afdeling er efterfølgende kommet i stand og kan pr. dags dato findes på følgende link:
<http://kknet/Sites/s/Sundhed+og+Omsorg/Opgavelosning/Jura+og+klager/Nyhedsbreve.htm>

Jeg noterer desuden, at direktionen sikrer kendskab til lovgivningen gennem opfølgning og undervisning blandt andet ved Sundhedsakademiets efteruddannelse på 5 dage i sundhedsfaglig dokumentation for medarbejdere på Københavns Kommunes plejehjem. Det er direktionens vurdering, at der som følge af undervisningen er øget fokus på dokumentation for og overholdelse af reglerne om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger.

Besvarelserne viser, at flertallet er af den opfattelse, at de har elektronisk adgang til lovregler, samt at implementeringen af KOS sikrer en ensartet anvendelse af regler og procedure.

Besvarelserne viser imidlertid også, at der findes et ikke ubetydeligt mindretal, der enten ikke mener at have adgang til tilstrækkelig information og/eller kendskab til reglerne. Dette peger på et øget behov for information om reglerne. Jeg anbefaler derfor, at forvaltningen fortsat har opmærksomhed mod at informere om disse regler og synliggøre det tilgængelige materiale, jf. også min anbefaling ovenfor.

BILAG (SPØRGESKEMAER)

Spørgeskema til alle ældrekontorer og pensions- og omsorgskontorer i Københavns Kommune i anledning af Borgerrådgiverens generelle egen driftundersøgelse vedrørende overholdelse af reglerne om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger på Sundheds- og Omsorgsforvaltningens område

Formålet med dette spørgeskema er at få belyst kendskabet til lovgivningens regler om tavshedspligt og udveksling/videregivelse af oplysninger dels mellem de forskellige forvaltningsgrene og dels mellem to forvaltninger i Københavns Kommune.

Desuden ønske belyst, hvordan udvekslingen af oplysninger foregår i praksis, hvordan det påvirker sagsbehandlingen samt samarbejdet om sagen mellem medarbejderne i forvaltningen.

Besvarelsen vedrører (ældrekontorets/pensions- og omsorgskontorets navn):

1. Har ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret udstukket retningslinier for udveksling af oplysninger?	☐ nej ☐ ja
2.a Har ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret adgang til tilstrækkelig information om lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger?	☐ nej ☐ ja
2.b Er ældrekontorets/pensions- og omsorgskontorets medarbejdere generelt i tvivl om, hvilke krav lovgivningen stiller i forbindelse med udveksling af oplysninger?	☐ nej ☐ ja
3.a Oplever ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger sinker processen og en hurtig indsats i de konkrete sager?	☐ nej ☐ ja Hvis ja: kort beskrivelse
3.b. Oplever ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør behandlingen af en sag? Fx fordi I ikke får de nødvendige oplysninger?	☐ nej ☐ ja Hvis ja: Kort beskrivelse:

<p>3.c Oplever ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder?</p>	<p>☐ nej ☐ ja Hvis ja: Kort beskrivelse:</p>
<p>4. Beskriv hvordan det foregår, når en sagsbehandler indhenter oplysninger til brug for en konkret sag fra en ældrebolig/plejebolig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - har ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret standardprocedurer, som sagsbehandleren skal følge? - anvender ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret standardbreve? - henvender ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret sig mundtligt/telefonisk eller skriftligt til den pågældende forvaltningsenhed? - Indhenter ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret et samtykke fra den pågældende borger, som sagen vedrører? 	<p>Kort beskrivelse:</p>
<p>5. Hvordan ekspederer ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret en anmodning om oplysninger fra en ældrebolig/plejebolig?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Har ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret standardprocedurer, som kontoret skal følge? - anvender ældrekontoret/pensions- 	<p>Kort beskrivelse:</p>

<p>og omsorgskontoret standardbreve?</p> <ul style="list-style-type: none"> - henvender ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret sig mundtligt/telefonisk eller skriftligt til den pågældende forvaltningsenhed? - indhenter ældrekontoret/pensions- og omsorgskontoret et samtykke fra den pågældende borger, som sagen vedrører? 	
<p>6. Pr. 1. juli 2009 reguleres al udveksling af oplysninger mellem forvaltningsmyndigheder af persondataloven. Forvaltningslovens § 28 er således blevet ændret pr. 1. juli 2009.</p> <p>Har I modtaget generel information om de nye reglers anvendelse i forbindelse med denne lovændring?</p>	<p>☐ nej ☐ ja</p>

Eventuelle øvrige bemærkninger:

**Spørgeskema til alle plejeboliger og ældreboliger i Københavns Kommune
i anledning af Borgerrådgiverens generelle egen driftundersøgelse vedrørende
overholdelse af reglerne om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger
på Sundheds- og Omsorgsforvaltningens område**

Formålet med dette spørgeskema er at få belyst kendskabet til lovgivningens regler om tavshedspligt og udveksling/videregivelse af oplysninger dels mellem de forskellige forvaltningsgrene og dels mellem to forvaltninger i Københavns Kommune.

Desuden ønske belyst, hvordan udvekslingen af oplysninger foregår i praksis, hvordan det påvirker sagsbehandlingen samt samarbejdet om sagen mellem medarbejderne i forvaltningen.

Besvarelsen vedrører (plejeboligens/ældreboligens navn):

1. Har plejeboligen/ældreboligen udstukket retningslinier for udveksling af oplysninger?	☐ nej ☐ ja
2.a Har plejeboligen/ældreboligen adgang til tilstrækkelig information om lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger?	☐ nej ☐ ja
2.b Er plejeboligen/ældreboligens medarbejdere generelt i tvivl om, hvilke krav lovgivningen stiller i forbindelse med udveksling af oplysninger?	☐ nej ☐ ja
3.a Oplever plejeboligen/ældreboligen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger sinker processen og en hurtig indsats i de konkrete sager?	☐ nej ☐ ja Hvis ja: kort beskrivelse
3.b. Oplever plejeboligen/ældreboligen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør behandlingen af en sag? Fx fordi I ikke får de nødvendige oplysninger?	☐ nej ☐ ja Hvis ja: Kort beskrivelse:

<p>3.c Oplever plejeboligen/ældreboligen, at lovgivningens krav ved udveksling af oplysninger generelt besværliggør samarbejdet mellem de involverede forvaltningsenheder?</p>	<p>☐ nej ☐ ja Hvis ja: Kort beskrivelse:</p>
<p>4. Beskriv hvordan det foregår, når en sagsbehandler indhenter oplysninger til brug for en konkret sag fra et ældrekontor/pensions- og omsorgskontor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Har plejeboligen/ældreboligen standardprocedurer, som sagsbehandleren skal følge? - anvender plejeboligen/ældreboligen standardbreve? - henvender plejeboligen/ældreboligen sig mundtligt/telefonisk eller skriftligt til den pågældende forvaltningsenhed? - Indhenter plejeboligen/ældreboligen et samtykke fra den pågældende borger, som sagen vedrører? 	<p>Kort beskrivelse:</p>
<p>5. Hvordan ekspederer plejeboligen/ældreboligen en anmodning om oplysninger fra et ældrekontor/pensions- og omsorgskontor?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Har plejeboligen/ældreboligen standardprocedurer, som I skal følge? - anvender plejeboligen/ældreboligen standardbreve? - henvender plejeboligen/ældreboligen sig mundtligt/telefonisk eller skriftligt til den pågældende forvaltningsenhed? - indhenter plejeboligen/ældreboligen et samtykke fra 	<p>Kort beskrivelse:</p>

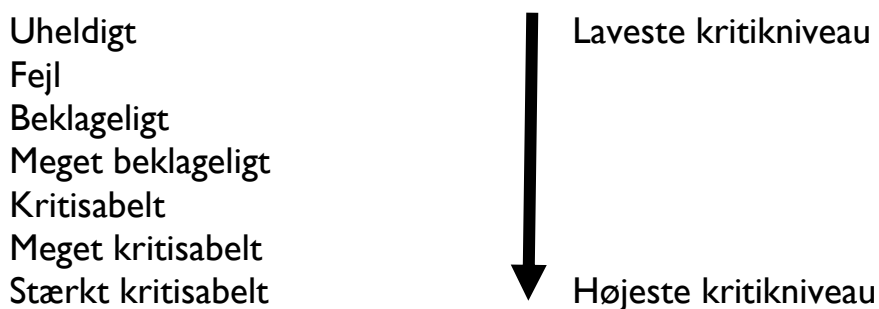
den pågældende borger, som sagen vedrører?	
<p>6. Pr. 1. juli 2009 reguleres al udveksling af oplysninger mellem forvaltningsmyndigheder af persondataloven. Forvaltningslovens § 28 er således blevet ændret pr. 1. juli 2009.</p> <p>Har I modtaget generel information om de nye reglers anvendelse i forbindelse med denne lovændring?</p>	☐ nej ☐ ja

Eventuelle øvrige bemærkninger:

BILAG

BORGERRÅDGIVERENS KRITIKSKALA

Borgerrådgiverens kritikskala

Kritikskalaen spænder fra konstatering af forhold, der ikke er, som de bør være, uden at nogen konkret bebrejdes herfor (uheldigt) over kritik af forhold, der er mere eller mindre almindeligt forekommende i offentlig forvaltning, men ikke bør forekomme og til kritik af helt utilstedelige og uacceptable forhold (stærkt kritisabelt). Konstatninger af, at noget er uheldigt, registreres ikke som en egentlig kritik i Borgerrådgiverens statistik.

Det bemærkes, at Borgerrådgiveren ud over ovennævnte kritikskala naturligvis supplerende kan uddybe og kvalificere sin kritik i almindeligt sprog.

RETSKILDER OG ØVRIGT BEDØMMELSESGRUNDLAG

FORVALTNINGSLOVEN, LOVBKENDTGØRELSE NR. 1365 AF 7. DECEMBER 2007.

JUSTITSMINISTERIETS VEJLEDNING TIL FORVALTNINGSLOVEN, NR. 11740 AF 4. DECEMBER 1986.

LOV OM RETSSIKKERHED OG ADMINISTRATION PÅ DET SOCIALE OMRÅDE, LOVBKENDTGØRELSE NR. 1054 AF 7. SEPTEMBER 2010.

OFFENTLIGHEDSLOVEN, LOV OM OFFENTLIGHED I FORVALTNINGEN NR. 572 AF 19. DECEMBER 1985 MED SENERE ÆNDRINGER.

JUSTITSMINISTERIETS VEJLEDNING OM OFFENTLIGHEDSLOVEN, NR. 11687 AF 3. NOVEMBER 1986.

PERSONDATALOVEN, LOV NR. 429 AF 31. MAJ 2000 MED SENERE ÆNDRINGER.

SUNDHEDSLOVEN, LOVBKENDTGØRELSE NR. 913 AF 13. JULI 2010.

UNDERSØGELSE AF TAVSHEDSPLIGT OG VIDERESENDELSE AF OPLYSNINGER I SOCIALFORVALT-
NINGEN

ENDELIG RAPPORT

Redaktion

Borgerrådgiveren

Kontakt

Københavns Kommune
Vester Voldgade 2A
1552 København V

Foto

Borgerrådgiveren

Tryk

Oplag

ISBN

Udgiver

Borgerrådgiveren

KØBENHAVNS KOMMUNE

Borgerrådgiveren

Vester Voldgade 2A

1552 København V

Telefon: 33 66 14 00

Telefax: 33 66 13 90

E-mail: borgerraadgiveren@kk.dk

www.borgerraadgiver.kk.dk

